

## PROGRAM NAUCZANIA

### języka niemieckiego w szkołach ponadgimnazjalnych

1. Informacje ogólne
2. Wstęp
3. Ogólna koncepcja programu
4. Warunki umożliwiające realizację koncepcji programowej
5. Cele kształcenia
6. Zakres tematyki i treści nauczania
7. Metodyczne aspekty realizacji programu
8. Ocenianie osiągnięć uczniów
9. Bibliografia

## PROGRAM NAUCZANIA

### 1. Informacje ogólne

Przedmiot: język niemiecki

Typ szkoły: liceum ogólnokształcące, technikum

Etap nauki: IV etap edukacyjny

Poziom nauczania: dla początkujących (poziom IV.0),  
dla kontynuujących naukę (poziom IV.1)

Autor: Paweł Piszczatowski

**Paweł Piszczatowski** – doktor nauk humanistycznych, germanista, wieloletni pracownik naukowy Instytutu Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Autor publikacji z zakresu literaturoznawstwa i dydaktyki języka niemieckiego.

### 2. Wstęp

Według danych opublikowanych w raporcie Ośrodka Rozwoju Edukacji na temat powszechności nauczania języków obcych, w roku szkolnym 2011/2012 prawie 1 900 000 uczniów wszystkich polskich szkół uczyło się języka niemieckiego jako przedmiotu obowiązkowego. Liczba ta stanowiła 38,9% uczącej się młodzieży. Należy do niej dodać jeszcze prawie 350 tysięcy osób (7,2% wszystkich uczniów) uczących się niemieckiego jako przedmiotu dodatkowego. Łącznie zatem języka niemieckiego uczył się w analizowanym okresie niemal co drugi polski uczeń (46,1%). Na poziomie ponadgimnazjalnym wskaźnik powszechności nauczania języka wyniósł dla tego języka 62% w liceach ogólnokształcących, prawie 70% w liceach profilowanych i ponad 76% w technikach<sup>1</sup>.

Przytoczone powyżej dane zdają się przeczyć upowszechniającej się w ostatnim czasie diagnozie o słabnącym zainteresowaniu nauką języka niemieckiego. Choć, ze względów oczywistych, język angielski jest niekwestionowanym liderem, to niemiecki utrzymuje w rankingu powszechności nauczania mocną drugą pozycję, osiągając na IV etapie edukacyjnym wskaźniki dające wszelkie powody do zadowolenia.

Ilość nie zawsze jednak przekłada się także na jakość. Zwłaszcza jakość mierzona realnym sukcesem edukacyjnym, jakim w przypadku każdego języka obcego musi być praktyczna umiejętność komunikowania się za jego pomocą w sytuacjach, które niesie ze sobą życie codzienne. Dlatego tak ważna jest dbałość o stałe podnoszenie jakości kształcenia poprzez ukierunkowanie go na komunikatywność w procesie nauczania i uczenia się języka obcego.

<sup>1</sup> Por. Raport Ośrodka Rozwoju Edukacji: *Powszechność nauczania języków obcych w roku szkolnym 2011/2012*, opr. Anna Braunek, Warszawa 2013

Niniejszy program nauczania ma być w swoim zamyśle propozycją skierowaną do wszystkich nauczycieli poszukujących takich rozwiązań dydaktycznych, które – realizując wszystkie wytyczne podstawy programowej – zapewnią optymalne warunki sprzyjające aktywnemu nabywaniu wszystkich sprawności komunikacyjnych niezbędnych w praktycznym posługiwaniu się językiem obcym. Zasadniczą intencją programu jest zaprezentowanie takiej formy nauczania języka niemieckiego, która pozbawi go znamion przedmiotu szkolnego wmagającego pamięciowego opanowywania zawilich zasad gramatycznych i niezliczonych słówek na potrzeby kolejnego sprawdzianu i przeistoczy go w przestrzeń realnych interakcji, dzięki którym – zgodnie ze starą łacińską maksymą *Non scholae sed vitae discimus* – nabywa się umiejętności niezbędnych w praktyce życia codziennego.

Mam nadzieję, że opracowany przeze mnie program nauczania pozwoli na optymalną organizację pracy dydaktycznej tym wszystkim nauczycielom, którzy na jego realizację będą mogli przeznaczyć nie więcej niż dwie godziny zajęć w tygodniu, co w wielu polskich szkołach jest standardem w odniesieniu do języka niemieckiego wykładanego jako drugi język nowożytny.

### 3. Ogólna koncepcja programu

Mając do dyspozycji niewielką liczbę godzin lekcyjnych przeznaczonych na nauczanie języka obcego, nauczyciel musi zadbać o maksymalną optymalizację procesu dydaktycznego. Wymaga to przede wszystkim aktywizacji uczących się poprzez stworzenie motywacji do samodzielnej i systematycznej pracy. Poniższy program nauczania wychodzi naprzeciw tej potrzebie i proponuje kompleksową formę kursu języka niemieckiego, która pozwoli osiągnąć wszystkie najistotniejsze cele edukacyjne.

W warstwie formalnej i merytorycznej program niniejszy opiera się na założeniach przedstawionych w *Podstawie programowej kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego*<sup>2</sup> oraz uwzględnia wytyczne przyjęte przez Radę Europy w *Europejskim systemie opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie* (wydanie polskie ukazało się pod takim właśnie tytułem w 2003 r. nakładem wydawnictwa CODN).

<sup>2</sup> Dokument został opublikowany jako załącznik nr 4 do *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół* (Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, 30 sierpnia 2012).

Podstawa programowa zakłada, że w przypadku rozpoczęcia nauki danego języka w szkole ponadgimnazjalnej (poziom IV.0) podstawowym celem edukacyjnym jest opanowanie języka na poziomie zapewniającym w miarę sprawną komunikację w odniesieniu do spraw życia codziennego. Powinno to odpowiadać poziomowi B1 w sześciostopniowej skali ustalonej w *Europejskim systemie opisu kształcenia językowego* (pierwszy poziom samodzielności). Ma to umożliwić uczniom przystąpienie do egzaminu maturalnego z języka obcego na poziomie podstawowym.

W przypadku kontynuowania nauki języka (IV.1) na poziomie podstawowym, czyli na podbudowie wymagań poziomu III.0 dla III etapu edukacyjnego, cele edukacyjne są oczywiście szerzej zakrojone zarówno pod względem jakościowym, jak i ilościowym. Uczeń powinien posługiwać się w miarę rozwiniętym (a nie jedynie podstawowym) zasobem środków językowych, rozumieć dłuższe wypowiedzi ustne (nawet jeśli są artykułowane w miarę szybko), a także dłuższe wypowiedzi pisemne. Dotyczy to również samodzielnego formułowania wypowiedzi. Oznacza to, że uczący się powinni opanować pewne sprawności oraz środki językowe wykraczające poza poziom B1, czyli pierwszy poziom samodzielności. W oczywisty sposób wiele tych kryteriów ma charakter dość uznaniowy, choćby różnica między bardzo krótką a krótką wypowiedzią, stąd wynika konieczność dostosowania wymogów do rzeczywistego poziomu biegłości językowej uczniów. Stwarza to dodatkowe możliwości różnicowania wymagań i konkretnych działań edukacyjnych w odniesieniu do indywidualnego stopnia opanowania podstaw komunikacji językowej.

Przy założeniu, że w trakcie trzech lat nauki szkolnej nauczyciele i uczniowie będą mieli do dyspozycji ok. 150–160 godzin lekcyjnych na realizację niniejszego programu, osiągnięcie przez uczących się poziomu B1, będącego wyznacznikiem poziomu kompetencji językowych sprawdzanych na egzaminie maturalnym z języka obcego w zakresie podstawowym, może okazać się trudne, zwłaszcza w przypadku uczniów rozpoczynających naukę języka na IV etapie edukacyjnym, lecz – przy odpowiedniej mobilizacji i aktywności wszystkich uczestników procesu kształcenia – możliwe. Należy przypomnieć, że osoba posługująca się językiem na poziomie B1 rozumie znaczenie głównych wątków przekazu zawartego w jasnych, standardowych wypowiedziach, które dotyczą znanych jej spraw i zdarzeń typowych dla obszarów komunikacyjnych związanych z pracą, szkołą, czasem wolnym itp. Potrafi ona poradzić sobie w większości sytuacji komunikacyjnych, które mogą się zdarzyć w czasie podróży po regionie, w którym mówi się danym językiem. Ponadto umie tworzyć proste, spójne wypowiedzi ustne lub pisemne na tematy, które są jej znane lub ją

interesują. Jest w stanie opisywać doświadczenia, zdarzenia, nadzieje, marzenia i zamierzenia, krótko uzasadniając lub wyjaśniając swoje opinie i plany<sup>3</sup>.

Taki właśnie profil biegłości językowej należy więc przyjąć za górny pułap oczekiwań stawianych uczniom w trakcie realizacji niniejszego programu nauczania.

Nauczanie języka obcego to jednak nie tylko dążenie do osiągnięcia określonej biegłości językowej. To także wejście w odmienny od rodzimego świat tradycji, wartości i zdobyczy kulturowych. Prezentowany tu program nauczania uwzględnia wszystkie te aspekty, zwracając uwagę na elementy pluralizmu kulturowego, stanowiącego jeden z istotnych wyznaczników współczesnej cywilizacji duchowej, i promując postawę otwartości na odmienne perspektywy postrzegania świata obecne w dziedzictwie kulturowym narodów posługujących się językiem niemieckim. W tym sensie obliczony jest na daleko idącą integrację celów edukacyjnych i wychowawczych, takich jak rozwijanie tolerancji wobec innych narodów i kultur, kształtowanie pozytywnego nastawienia do bogactwa, jakie niesie ze sobą wielokulturowość naszego kontynentu oraz wychowanie w kulturze dialogu i wzajemnego zrozumienia.

## 4. Warunki umożliwiające realizację koncepcji programowej

Realizacja przedstawionych tu koncepcji programowych będzie możliwa wtedy, gdy zostaną zapewnione optymalne warunki sprzyjające efektywnemu procesowi nauczania. Od strony formalnej są one regulowane przepisami prawa oświatowego, określającymi wymagany poziom kwalifikacji nauczycieli, wymiar godzin, liczebność klas oraz wyznaczającymi ogólną strategię działań dydaktycznych, metodycznych i wychowawczych zgodnych z podstawą programową i z aktualnymi tendencjami w dydaktyce języków obcych.

### 4.1. Kwalifikacje nauczycieli

Zgodnie z *Obwieszczeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych*

<sup>3</sup> Por. *Europejski system opisu kształcenia językowego: nauczanie, uczenie się, ocenianie*, Warszawa 2003, s. 32–38.

od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (DzU z 2013 r. poz. 1207) kwalifikacje do nauczania języków obcych w liceach ogólnokształcących, liceach profilowanych i technikach posiada osoba, która legitymuje się dyplomem ukończenia:

1. studiów magisterskich na kierunku filologia germańska lub lingwistyka stosowana w zakresie języka niemieckiego i posiada przygotowanie pedagogiczne lub
2. studiów I stopnia (licencjat na kierunku filologia germańska oraz posiada przygotowanie pedagogiczne w specjalności języka niemieckiego lub lingwistyki stosowanej w zakresie języka niemieckiego oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
3. nauczycielskiego kolegium języków obcych w specjalności języka niemieckiego lub
4. studiów wyższych na dowolnym kierunku (specjalności) oraz dodatkowo świadectwem złożenia państwowego nauczycielskiego egzaminu z języka niemieckiego stopnia II lub świadectwem znajomości języka niemieckiego w stopniu zaawansowanym lub biegłym, a ponadto posiada przygotowanie pedagogiczne.

Oprócz stosownego wykształcenia i starannego przygotowania pedagogicznego nauczyciel powinien posiadać pełne kompetencje pozwalające mu na sprawne i profesjonalne planowanie i sterowanie procesem nauczania oraz zdolność analitycznej oceny jego przebiegu. Należy oczekiwać od nauczyciela, że będzie cały czas śledził najnowsze trendy w dydaktyce języków obcych, a tym samym nieprzerwanie doskonalił swój warsztat zawodowy.

Ze względu na to, że nauczyciel realizujący poniższy program będzie pracował z uczniami o stosunkowo dużej kompetencji w zakresie języka angielskiego, byłoby wskazane, żeby on także dysponował podobnymi kompetencjami, co umożliwi mu wykorzystanie potencjału wynikającego ze znajomości przez uczniów drugiego języka obcego.

## 4.2. Liczebność grup językowych

Efektywność nauki języka obcego w dużej mierze zależy od liczebności grupy, w której będą prowadzone zajęcia. Podejście komunikacyjne reprezentowane we współczesnej dydaktyce języków obcych wymaga dużej aktywności uczniów, która możliwa jest tylko w stosunkowo niewielkiej grupie. Dlatego optymalną liczbą uczniów biorących udział w zajęciach powinno być 10–15 osób. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych

planów nauczania w szkołach publicznych (DzU Nr 15, poz. 142, z późniejszymi zmianami) oraz rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 marca 2009 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (DzU Nr 54, poz. 442) na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych z języków obcych konieczny jest podział na grupy, przy czym należy uwzględnić stopień zaawansowania znajomości języka. Zajęcia mają być prowadzone w grupach oddziałowych, międzyoddziałowych lub międzyklasowych liczących od 10 do 24 uczniów. W szkołach liczących nie więcej niż dwa oddziały każdej klasy zajęcia z języków obcych mogą być prowadzone w grupach liczących nie mniej niż 7 uczniów.

Optymalnym rozwiązaniem w nauczaniu języków obcych wydaje się system lektoratowy, dzięki któremu zajęcia z danego języka prowadzone są nie na zasadzie przypisania ucznia do danej klasy, lecz w grupach o podobnym poziomie zaawansowania składających się z uczniów różnych klas. Jest to rozwiązanie, które nie tylko pozwala usprawnić proces nauczania, lecz dodatkowo stwarza uczniom warunki, w których nie muszą oni uzależniać wyboru języka od profilu klasy, do której chcą uczęszczać. Model ten sprawdzi się przede wszystkim w większych szkołach dysponujących odpowiednimi warunkami organizacyjnymi, a zwłaszcza odpowiednią liczbą wykwalifikowanych nauczycieli.

## 4.3. Czas realizacji programu

Program dostosowany jest do nauki języka niemieckiego w zakresie podstawowym dla uczniów rozpoczynających i kontynuujących naukę na podbudowie wymagań poziomu III/0 przy założeniu, że na jego realizację przeznaczono dwie godziny lekcyjne tygodniowo.

W przypadku, kiedy na nauczanie języka niemieckiego jest przeznaczona tylko jedna godzina lekcyjna, pełna realizacja wszystkich celów edukacyjnych ujętych w podstawie programowej nie będzie możliwa. Zdobyta w tym trybie wiedza nie będzie dawała też solidnych podstaw do przystąpienia do egzaminu maturalnego.

Wychodząc jednak naprzeciw potrzebom także i tych nauczycieli, którzy czas na realizację niniejszego programu będą mieć ograniczony do jednej godziny w tygodniu, będzie on uwzględniał także okrojoną wersję szczegółowych treści nauczania.

## 4.4. Materiały dydaktyczne i wyposażenie sal lekcyjnych

Aby zapewnić zrealizowanie założeń niniejszego programu nauczania, konieczne jest odpowiednie wyposażenie pracowni językowych. Niezbędnym narzędziem pracy



będzie odtwarzacz płyt kompaktowych, bez którego nie da się pracować z nagraniami przeznaczonymi do rozwijania i ćwiczenia sprawności rozumienia tekstu ze słuchu. Przyda się także sprzęt do odtwarzania DVD. Nieocenioną pomocą w codziennej pracy okaże się też komputer z dostępem do internetu i rzutnik multimedialny. Pozwoli to na interaktywne prowadzenie zajęć, zwłaszcza jeżeli nauczyciel będzie miał do dyspozycji także tablicę multimedialną. Pracownia językowa powinna być wyposażona także w zwykłą tablicę, słownik, mapy i tablicę korkową.

## 5. Cele kształcenia

### 5.1. Cele ogólne

Główne cele nauczania języka niemieckiego na etapie edukacji ponadgimnazjalnej w zakresie podstawowym to, jak wiemy, osiągnięcie umiejętności językowych zapewniających w miarę sprawną komunikację w dziedzinach odnoszących się do kwestii życia codziennego oraz przygotowanie uczniów do egzaminu maturalnego z języka niemieckiego na poziomie podstawowym. Nauka języka obcego na tym etapie ma więc zapewnić uczniom minimum swobody porozumiewania się w zakresie tematyki dobrze im znanej i niewykraczającej poza standardowe

sytuacje komunikacyjne. Nie zapominajmy jednak, że nawet takie minimum kompetencji językowych wymaga od uczących się wejścia w odmienną sferę postrzegania codziennych relacji międzyludzkich i w uwarunkowaną społecznie oraz kulturowo specyfikę werbalizacji.

Szkoła powinna więc ze swej strony zapewnić uczniom rzetelną pomoc w rozwijaniu poczucia własnej wartości oraz wiary we własne możliwości, m.in. poprzez pozytywną informację zwrotną dotyczącą indywidualnych umiejętności językowych. Powinna ponadto zapewnić im dostęp do materiałów autentycznych, w tym, w miarę możliwości, multimedialnych, których wybór odpowiada obowiązującym normom wychowawczym. W procesie edukacji językowej należy dążyć do zapewnienia uczniom maksimum kontaktu z językiem obcym, np. poprzez wymianę ze szkołami z innych krajów lub uczestnictwo w programach międzynarodowych. Niezmiernie istotne jest też wdrażanie uczniów do samodzielności w procesie uczenia się języka obcego. Pamiętać trzeba o zapewnieniu uczniom możliwości wykorzystywania znajomości języka przy wykonywaniu zespołowych, zwłaszcza interdyscyplinarnych, projektów oraz kształtować w nich postawę ciekawości, otwartości i tolerancji wobec innych kultur. Tylko w takich warunkach będzie możliwa integracja celów wychowawczych z celami kształcenia w zakresie języka obcego.

Podstawa programowa wymienia w tym przypadku następujące ogólne cele kształcenia:

| Poziom IV.0                                                                                                                                                                                 | Poziom IV.1                                                                                                                                                                                         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| w zakresie <b>znajomości środków językowych</b>                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                     |
| uczeń powinien posługiwać się <b>podstawowym</b> zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań | uczeń powinien posługiwać się <b>w miarę rozwiniętym</b> zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań |
| w zakresie <b>rozumienia wypowiedzi</b>                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                     |
| uczeń ma rozumieć <b>proste i krótkie</b> wypowiedzi ustne artykułowane <b>wyrażnie i powoli</b> , w standardowej odmianie języka, a także <b>krótkie i proste</b> wypowiedzi pisemne       | uczeń ma rozumieć <b>proste i typowe</b> wypowiedzi ustne artykułowane <b>wyrażnie</b> , w standardowej odmianie języka, a także <b>proste</b> wypowiedzi pisemne                                   |
| w zakresie <b>tworzenia wypowiedzi</b>                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                     |
| uczeń powinien samodzielnie formułować <b>bardzo krótkie</b> , proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne i pisemne                                                                               | uczeń powinien samodzielnie formułować <b>krótkie</b> , proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne i pisemne                                                                                              |
| w zakresie <b>reagowania na wypowiedzi</b>                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                     |
| uczeń powinien poradzić sobie z uczestniczeniem <b>w prostej rozmowie</b> i reagować w sposób zrozumiały w typowych sytuacjach, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie  | uczeń powinien poradzić sobie z uczestniczeniem <b>w rozmowie</b> i reagować w sposób zrozumiały w typowych sytuacjach, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie                  |
| w zakresie <b>przetwarzania wypowiedzi</b>                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                     |
| uczeń powinien umieć zmienić formę przekazu ustnego lub pisemnego                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                     |

**AUTOR:** Paweł Piszczatowski

Dochodzą do tego wymogi formułowane przez *Europejski system opisu kształcenia językowego* dla poziomu biegłości językowej B1, do którego przygotowujący ma nauczanie języka na podstawie prezentowanego tu programu. Przypomnijmy, że są to:

- rozumienie znaczenia głównych wątków przekazu zawartego w jasnych, standardowych wypowiedziach, które dotyczą spraw znanych uczniowi i typowych sytuacji dnia codziennego;
- radzenie sobie w większości sytuacji komunikacyjnych, które mogą się zdarzyć w czasie podróży po regionie, w którym mówi się danym językiem;
- tworzenie prostych, lecz spójnych wypowiedzi ustnych i pisemnych na tematy, które są uczniowi znane lub należą do sfery jego zainteresowań;
- opisywanie doświadczeń, zdarzeń, oczekiwań, marzeń i zamierzeń oraz krótkie uzasadnienie lub wyjaśnienie swoich opinii i planów.

Proponowany program nauczania stawia sobie za zadanie prezentację możliwości realizacji tych ogólnych celów w wymiarze szczegółowych celów operacyjnych.

## 5.2. Szczegółowe cele kształcenia

Realizacja przedstawionych powyżej naczelných celów nauczania wymaga określenia i konsekwentnej realizacji wynikających z nich celów szczegółowych. Powinny one uwzględniać opanowanie wszystkich sprawności językowych na poziomie umożliwiającym niezbędne minimum biegłości komunikacyjnej w języku niemieckim. Zgodnie z podstawą programową oraz powszechnie przyjętymi standardami dydaktyki języków obcych oznacza to, że na poziomach IV.0 i IV.1 uczniowie powinni:

**1. posługiwać się podstawowym (w miarę rozwiniętym)<sup>4</sup> zasobem środków językowych** (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych) w zakresie tematyki, która zostanie przedstawiona w kolejnym rozdziale;

**2. w ramach rozumienia tekstu ze słuchu** rozumieć bardzo proste, krótkie (**bardziej skomplikowane i dłuższe**), typowe wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, ogłoszenia rozmowy) artykułowane powoli (**w miarę szybko**) i wyrażnie w standardowej niemczyźnie, czyli:

- reagować na polecenia,
- określać główną myśl tekstu,
- określać główną myśl poszczególnych części tekstu,
- znajdować w tekście określone informacje,
- określać intencję nadawcy / autora tekstu,
- określać kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników),
- rozróżniać formalny i nieformalny styl wypowiedzi;

**3. w ramach sprawności rozumienia tekstu czytelnego** rozumieć krótkie (**dłuższe**), proste wypowiedzi pisemne (np. napisy informacyjne, listy, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy) proste teksty narracyjne; (ponadto na poziomie IV.1: **broszury, instrukcje obsługi i artykuły prasowe**), czyli podobnie jak w przypadku rozumienia ze słuchu:

- określać główną myśl tekstu,
- określać główną myśl poszczególnych części tekstu,
- znajdować w tekście określone informacje,
- określać intencję nadawcy / autora tekstu,
- określać kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu),
- rozróżniać formalny i nieformalny styl wypowiedzi, (ponadto na poziomie IV.1)
- **rozpoznawać związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu;**

**4. w ramach sprawności mówienia** tworzyć bardzo krótkie (**dłuższe**), proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne:

- opisywać ludzi, przedmioty miejsca i czynności,
- opowiadać o wydarzeniach życia codziennego i je komentować,
- przedstawiać fakty z przeszłości i teraźniejszości,
- opisywać swoje upodobania i uczucia,
- przedstawiać opinie swoje i innych osób,
- przedstawiać intencje i plany na przyszłość; (ponadto na poziomie IV.1)
- **przedstawiać zalety i wady różnych rozwiązań,**
- **opisywać intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość,**
- **opisywać doświadczenia swoje i innych,**
- **wyrażać pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości,**
- **wyjaśniać sposób obsługi prostych urządzeń (np. automatu do napojów),**
- **stosować zasady konstruowania tekstów o różnym charakterze,**
- **stosować formalny i nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji;**

**5. w ramach sprawności pisania** tworzyć bardzo krótkie (**dłuższe**), proste i zrozumiałe wypowiedzi pisemne w formie prostych wyrażen i zdań (np. wiadomość, e-mail, krótki opis, notatka, ogłoszenie, zaproszenie, ankieta, pocztówka, prosty list prywatny (ponadto na poziomie IV.1: **prosty list formalny**)):

- opisywać ludzi, przedmioty miejsca i czynności,
- opowiadać o wydarzeniach życia codziennego i je komentować,
- przedstawiać fakty z przeszłości i teraźniejszości,
- opisywać swoje upodobania i uczucia,

<sup>4</sup> Treści odnoszące się do wymagań szczegółowych podstawy programowej dla poziomu IV.1 wyróżniono kolorem zielonym.

- przedstawiać opinie swoje i innych osób,
- przedstawiać intencje i plany na przyszłość; (ponadto na poziomie IV.1)
- przedstawiać zalety i wady różnych rozwiązań i poglądów,
- opisywać intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość,
- opisywać doświadczenia swoje i innych,
- wyrażać pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości,
- wyjaśniać sposób obsługi prostych urządzeń,
- stosować zasady konstruowania tekstów o różnym charakterze,
- stosować formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji;

**6. reagować ustnie** w prosty i zrozumiały sposób w typowych sytuacjach:

- nawiązywać kontakty towarzyskie (np. przedstawiać siebie i inne osoby, witać się i żegnać, udzielać podstawowych informacji na swój temat, pytać o dane rozmówcy i innych osób),
- rozpoczynać, prowadzić i kończyć rozmowę,
- stosować formy grzecznościowe,
- uzyskiwać i przekazywać proste informacje i wyjaśnienia,
- proponować, przyjmować i odrzucać propozycje i sugestie,
- prosić o pozwolenie, udzielać i odmawiać pozwolenia,
- wyrażać swoje opinie i życzenia, pytać o opinie i życzenia innych,
- wyrażać swoje emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie),
- wyrażać prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby,
- przeproszać i przyjmować przeprosiny,
- prosić o powtórzenie bądź wyjaśnienie (sprecyzowanie) tego, co powiedział rozmówca; (ponadto na poziomie IV.1)
- prowadzić proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego (np. wymiana zakupionego towaru),
- prosić o radę i udzielać rady;

**7. reagować pisemnie**, w formie prostego tekstu pisanego (np. e-mail, wiadomość, list prywatny; (ponadto na poziomie IV.1: **prosty list formalny**) w typowych sytuacjach:

- nawiązywać kontakty towarzyskie (np. przedstawiać siebie i inne osoby, witać się i żegnać, udzielać podstawowych informacji na swój temat i pytać o dane rozmówcy i innych osób),
- uzyskiwać i przekazywać proste informacje i wyjaśnienia (np. wypełniać formularz),

- proponować coś, przyjmować i odrzucać propozycje i sugestie,
- prosić o pozwolenie, udzielać i odmawiać pozwolenia,
- wyrażać swoje opinie i życzenia, pytać o opinie i życzenia innych osób,
- wyrażać swoje emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie),
- wyrażać prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby,
- przeproszać i przyjmować przeprosiny; (ponadto na poziomie IV.1)
- prowadzić proste negocjacje,
- prosić o radę i udzielać rady;

**8. przetwarzać tekst** ustnie i pisemnie:

- przekazywać w języku niemieckim informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. mapach, symbolach, piktogramach) i tekstach niemieckojęzycznych,
- przekazywać w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z prostego tekstu w języku niemieckim; (ponadto na poziomie IV.1)
- przekazywać w języku niemieckim informacje sformułowane w języku polskim;

**9. dokonywać samooceny** (np. przy użyciu portfolio językowego) i wykorzystywać techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, zapamiętywanie nowych wyrazów, korzystanie z tekstów kultury w języku niemieckim);

**10. współdziałać w grupie**, np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych pracach projektowych;

**11. korzystać ze źródeł informacji** w języku niemieckim (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi) również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych;

**12. stosować strategie komunikacyjne** (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznaną słowa i zwroty) oraz proste strategie kompensacyjne (np. zastąpienie innym wyrazem, opis) w przypadku, gdy się nie zna lub nie pamięta jakiegoś wyrazu;

**13. posiadać świadomość językową** (np. dotyczącą podobieństw i różnic między językami).

## 5.3. Cele wychowawcze w nauce języka obcego

Proces edukacji postrzegany jako integralny rozwój osobowości młodego człowieka nie może ograniczyć się jedynie do celów poznawczych. Musi uwzględniać

również aspekty wychowawcze i kształtowanie postaw ucznia wobec otaczającego go świata i ludzi. Pamiętając o poszanowaniu autonomii indywidualnych poglądów oraz integralności jednostkowego obrazu świata, należy umiejętnie promować wśród młodych ludzi zaciekawienie bogactwem innych kultur i tradycji oraz przygotowywać ich do podejmowania konstruktywnego dialogu z przedstawicielami odmiennych stylów myślenia.

Zajęcia z języka obcego stwarzają w tym względzie olbrzymie możliwości działania. Poznawaniu języka zawsze bowiem towarzyszy wprowadzenie w inną kulturę, historię i tradycję. Należy zadbać o to, by ten potencjał wykorzystać z pożytkiem dla uczniów i pokazać im wzorce, które ułatwią im uczestniczenie w globalnym transferze międzykulturowym, chroniąc zarazem przed nieprzeżywanym uleganiem skomercjalizowanej modzie i obyczajom dostarczanych przez kulturę masową.

W perspektywie pracy wychowawczej nie bez znaczenia wydaje się też ujęta w podstawie programowej umiejętność pracy w grupie, współdziałania w ramach większego zespołu osób dla osiągnięcia wspólnego celu, co pomaga kształtować postawę solidarności i współodpowiedzialności oraz uczy trudnej sztuki osiągnięcia kompromisu.<sup>5</sup>

## 6. Zakres tematyki i treści nauczania

### 6.1. Ogólny zakres tematyki

Zakres tematyki, z jaką powinni zapoznać się uczniowie szkół ponadgimnazjalnych na poziomie podstawowym, powinien uwzględniać wytyczne podstawy programowej i być dostosowany do potrzeb komunikacyjnych w zakresie sytuacji życia codziennego. Podstawa programowa wymienia 15 bloków tematycznych, w zakresie których uczniowie powinni posługiwać się podstawowym zasobem środków językowych:

1. człowiek
2. dom
3. szkoła
4. praca
5. życie rodzinne i towarzyskie
6. żywienie
7. zakupy i usługi

<sup>5</sup> Warto zapoznać się z aspektami wychowawczymi w nauczaniu języków obcych zreferowanymi krytycznie w artykule Jana Iluka *Erzieherische Ziele aus der Sicht neuerer internationaler Fremdsprachencurricula*, w: *Deutsch als Fremdsprache* 1/2000, s. 41–47.

8. podróżowanie i turystyka
9. kultura
10. sport
11. zdrowie
12. nauka i technika
13. świat przyrody
14. państwo i społeczeństwo
15. elementy wiedzy o krajach niemieckojęzycznych oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej, w tym znajomość problemów pojawiających się na styku różnych kultur i społeczności.

Już samo to hasłowe zestawienie tematyki pokazuje, z jak rozległym materiałem mamy tu do czynienia. Jak wynika z zapisów podstawy programowej, należy ograniczyć się do bardzo podstawowych środków językowych. Jakkolwiek program nauczania musi uwzględniać realizację komunikacji językowej we wszystkich wyżej wymienionych dziedzinach z uwzględnieniem wszystkich pozostałych zapisów podstawy programowej, to należałoby tak rozłożyć akcenty, by zapewnić uczniom sukces edukacyjny pomimo ograniczeń czasowych, z jakimi musi się liczyć każdy, kto będzie realizował ten program w toku pracy dydaktycznej. Dlatego w przedstawionym poniżej szczegółowym wykazie treści nauczania i zagadnień gramatycznych zaznaczam symbolem \* te z nich, które stanowią nieodzowny zakres minimum. Musi on być bezwzględnie zrealizowany z uwagi na wzmiankowane powyżej ogólne cele nauczania na tym etapie (podstawa programowa ustala w tym względzie jedynie ramy ogólne, podając przykładowe zagadnienia, spośród których nie wszystkie muszą być uwzględnione w pełnym zakresie).

Warto przy tym pamiętać, że przedstawienie powyższej tematyki wymaga odejścia od koncepcji linearnego rozszerzania kompetencji leksykalnych na rzecz modelu spiralnego, w którym zakłada się, że wszystkie obszary tematyczne, z jakimi uczeń ma się zapoznać w toku trzyletniej nauki, wzajemnie się przenikają, warunkują i uzupełniają.

Zarówno w przypadku materiału leksykalnego, jak i wiedzy gramatycznej potrzebnej do jego skutecznego wykorzystania w komunikacji, warto odwołać się do kompetencji uczniów w zakresie posługiwania się językiem angielskim. Usprawni to i ułatwi komunikację w języku na nowo poznawanym, choć może być też źródłem niestosownych przeniesień i interferencji. W poniższych zestawieniach (odnosi się to przede wszystkim do kwestii gramatyczno-syntaktycznych, jako że nie podaję tu szczegółowego zestawienia materiału *stricte* leksykalnego) **wytluszczam** te elementy, które mogą bez trudu być przyswajane przez analogię do języka angielskiego, natomiast **wytluszczoną kursywą** zapisuję elementy narażone na nieprawidłowości wynikające z utrwalonych struktur tego języka.



## 6.2. Szczegółowy zakres tematyki nauczania oraz funkcje językowe i intencje komunikacyjne poszczególnych kręgów tematycznych

| Ogólne zakresy tematyczne | Tematyka szczegółowa                            | Funkcje językowe / Intencje komunikacyjne                                                                                                                                                                                                                                            |
|---------------------------|-------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Człowiek                  | dane personalne *                               | Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat nazwiska, wieku, miejsca zamieszkania itp. *<br>Nawiązywanie i kończenie rozmowy: powitanie i pożegnanie. *                                                                                                                          |
|                           | wygląd zewnętrzny *                             | Opisywanie wyglądu osób. Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na ten temat. *<br>Wyrażanie własnej opinii i pytanie innych o opinię.                                                                                                                                               |
|                           | cechy charakteru *                              | Opisywanie i charakteryzowanie ludzi. *<br>Przedstawianie własnej opinii na temat ludzkich cech i zachowań.                                                                                                                                                                          |
|                           | uczucia i emocje *                              | Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat stanów emocjonalnych. *<br>Wyrażanie i opisywanie pozytywnych i negatywnych stanów emocjonalnych.                                                                                                                                    |
|                           | zainteresowania *                               | Opisywanie własnych upodobań i uzyskiwanie informacji na temat zainteresowań innych. *<br>Wyrażanie emocji.                                                                                                                                                                          |
|                           | problemy etyczne                                | Komentowanie wydarzeń z życia codziennego.<br>Wyrażanie opinii i pytanie o opinie innych.<br>Wyrażanie emocji.                                                                                                                                                                       |
| Dom                       | miejsce zamieszkania *                          | Nawiązywanie kontaktu z rozmówcą na temat jego miejsca zamieszkania, adresu itd. *<br>Przekazywanie i uzyskiwanie informacji na ten temat. *                                                                                                                                         |
|                           | opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia * | Opisywanie przedmiotów i miejsc (dom i jego okolica, rodzaje mieszkań, pomieszczenia i sprzęty oraz ich układ). *<br>Przekazywanie i uzyskiwanie informacji na ten temat. *                                                                                                          |
|                           | wynajmowanie mieszkania *                       | Nawiązywanie kontaktu z rozmówcą i kończenie rozmowy. *<br>Przekazywanie komunikatów. *<br>Udzielanie i uzyskiwanie informacji. *<br>Formułowanie ogłoszeń.<br>Wyrażanie potrzeb dotyczących warunków mieszkaniowych.<br>Uzyskiwanie i udzielanie wyjaśnień.<br>Proste negocjowanie. |
|                           | kupno i sprzedaż mieszkania                     | Nawiązywanie kontaktu z rozmówcą i kończenie rozmowy. *<br>Przekazywanie komunikatów. *<br>Udzielanie i uzyskiwanie informacji. *<br>Formułowanie ogłoszeń.<br>Wyrażanie potrzeb dotyczących warunków mieszkaniowych.<br>Uzyskiwanie i udzielanie wyjaśnień.<br>Proste negocjowanie. |

| Ogólne zakresy tematyczne    | Tematyka szczegółowa                                                         | Funkcje językowe / Intencje komunikacyjne                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Szkoła                       | przedmioty nauczania *                                                       | Opisywanie miejsc i czynności związanych z poszczególnymi przedmiotami szkolnymi. *<br>Opisywanie upodobań. *<br>Relacjonowanie wydarzeń. *<br>Przedstawianie i uzasadnianie opinii i poglądów.                                                                                                                                                                 |
|                              | oceny i wymagania *                                                          | Opisywanie czynności. *<br>Wyrażanie opinii.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|                              | życie szkoły                                                                 | Relacjonowanie wydarzeń z życia szkoły.<br>Opisywanie ludzi, miejsc i czynności.                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|                              | kształcenie pozaszkolne                                                      | Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat zajęć pozaszkolnych.<br>Relacjonowanie wydarzeń.<br>Opisywanie ludzi, miejsc i czynności.                                                                                                                                                                                                                       |
|                              | system oświaty                                                               | Przekazywanie i uzyskiwanie informacji na temat polskiego i niemieckiego systemu oświaty. *<br>Opisywanie polskiego i niemieckiego systemu oświaty.<br>Wskazywanie różnic między polskim a niemieckim systemem oświaty.                                                                                                                                         |
| Praca                        | popularne zawody i czynności z nimi związane, warunki pracy i zatrudnienia * | Opisywanie ludzi, miejsc i czynności związanych z różnymi zawodami i ich specyfiką. *<br>Przedstawianie własnych opinii, intencji i planów na przyszłość.                                                                                                                                                                                                       |
|                              | praca dorywcza *                                                             | Nawiązywanie kontaktów z rozmówcą, prowadzenie i kończenie rozmowy. *<br>Przekazywanie i uzyskiwanie informacji. *<br>Opisywanie miejsc i czynności.<br>Relacjonowanie wydarzeń.                                                                                                                                                                                |
|                              | rynek pracy                                                                  | Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat rynku pracy. *<br>Opisywanie zjawisk, miejsc i czynności.<br>Przedstawianie faktów.                                                                                                                                                                                                                                |
| Życie rodzinne i towarzyskie | okresy życia *                                                               | Opisywanie ludzi, zjawisk i czynności związanych z różnymi etapami życia. *<br>Relacjonowanie wydarzeń. *                                                                                                                                                                                                                                                       |
|                              | członkowie rodziny                                                           | Uzyskiwanie i udzielanie informacji. *<br>Opisywanie ludzi i czynności. *                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|                              | koledzy i przyjaciele *                                                      | Opisywanie ludzi, zjawisk i emocji. *                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|                              | czynności życia codziennego *                                                | Uzyskiwanie i udzielanie informacji. *<br>Opisywanie czynności.<br>Relacjonowanie wydarzeń. *                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|                              | formy spędzania czasu wolnego *                                              | Uzyskiwanie i przekazywanie informacji. *<br>Relacjonowanie wydarzeń z teraźniejszości i przeszłości. *<br>Składanie propozycji, przyjmowanie i odrzucanie propozycji. *<br>Formułowanie prośby, udzielenie lub nieudzielenie pozwolenia.<br>Opisywanie osób, miejsc i czynności.<br>Przedstawianie upodobań i opinii oraz uzyskiwanie informacji na ten temat. |

| Ogólne zakresy tematyczne          | Tematyka szczegółowa            | Funkcje językowe / Intencje komunikacyjne                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|------------------------------------|---------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Życie rodzinne i towarzyskie – cd. | święta i uroczystości *         | Relacjonowanie wydarzeń. *<br>Prośba i podziękowanie (np. zaproszenie na urodziny).<br>Zgoda lub odrzucenie zaproszenia. *<br>Opisywanie osób, miejsc, zjawisk i czynności.<br>Wyrażanie upodobań.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|                                    | styl życia                      | Uzyskiwanie i przekazywanie informacji.<br>Opisywanie ludzi, miejsc, zjawisk i czynności.<br>Relacjonowanie wydarzeń z teraźniejszości i przeszłości.<br>Wyrażanie opinii i pytanie innych o opinię.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|                                    | konflikty i problemy            | Opisywanie wydarzeń z życia codziennego i ich komentowanie.<br>Przedstawianie faktów.<br>Wyrażanie własnych emocji.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Żywnienie                          | artykuły spożywcze *            | Opis przedmiotów, miejsc i czynności. *<br>Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat artykułów spożywczych, ich cen, dostępności, smaków itp. *                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|                                    | posiłki i ich przygotowywanie * | Opis czynności, miejsc i osób związanych z przygotowywaniem i spożywaniem posiłków. *<br>Relacjonowanie wydarzeń (co jadłam / jadłem, gdzie, kiedy).<br>Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat preferencji żywieniowych, ulubionych potraw, czasu spożywania posiłków i ich rodzajów. *<br>Opis przygotowywania potraw (składniki, czynności). *<br>Relacjonowanie wydarzeń (urządzanie przyjęcia, pikniku, uroczystej kolacji itp.).<br>Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat przepisów i sposobów przyrządzania potraw. |
|                                    | lokale gastronomiczne *         | Nawiązywanie rozmowy (z kelnerem, sprzedawcą w barze szybkiej obsługi). *<br>Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat karty dań, cen itd. *                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|                                    | diety                           | Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat różnego typu diet.<br>Opis przygotowywania potraw dietetycznych (składniki, czynności).<br>Wyrażanie opinii.<br>Relacjonowanie wydarzeń.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Zakupy i usługi                    | rodzaje sklepów *               | Opis miejsc, osób i czynności. *<br>Uzyskiwanie i przekazywanie informacji. *                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|                                    | towary *                        | Opisywanie przedmiotów i czynności. *<br>Uzyskiwanie i przekazywanie informacji. *                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|                                    | sprzedawanie i kupowanie *      | Opisywanie miejsc, osób, przedmiotów i czynności. *<br>Uzyskiwanie i przekazywanie informacji. *<br>Wyrażanie opinii i pytanie innych o opinię.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|                                    | reklama                         | Przekazywanie komunikatów o produktach i ich prezentacja.<br>Opisywanie zjawisk i czynności związanych z reklamą.<br>Wyrażanie opinii i pytanie innych o opinię.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|                                    | korzystanie z usług *           | Nawiązywanie kontaktów i prowadzenie rozmów w typowych sytuacjach związanych z codziennym korzystaniem z usług (pocztą, kawiarnia internetowa, zakład fotograficzny itp.). *                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

| Ogólne zakresy tematyczne | Tematyka szczegółowa      | Funkcje językowe / Intencje komunikacyjne                                                                                                                                                                                                                                         |
|---------------------------|---------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Zakupy i usługi – cd.     | środki płatnicze          | Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat sposobów płatności (gotówką, kartą płatniczą) w sklepach, restauracjach, kasach biletowych itp.<br>Rozumienie komunikatów potrzebnych do skorzystania z bankomatu.                                                                |
|                           | banki                     | Nawiązywanie kontaktów i prowadzenie rozmów.<br>Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat usług bankowych.<br>Rozumienie komunikatów potrzebnych do skorzystania z usług bankowych.                                                                                         |
|                           | ubezpieczenia             | Nawiązywanie kontaktów i prowadzenie rozmów.<br>Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat usług firm ubezpieczeniowych.                                                                                                                                                     |
| Podróżowanie i turystyka  | środki transportu *       | Udzielanie i uzyskiwanie informacji (kasa biletowa, informacja kolejowa, autobusowa, lotnicza). *<br>Nawiązywanie kontaktu z rozmówcą (taksówka) i podtrzymywanie rozmowy.                                                                                                        |
|                           | informacja turystyczna *  | Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat atrakcji turystycznych i możliwości spędzania czasu w danym miejscu. *<br>Prezentacja walorów turystycznych własnej miejscowości lub regionu.                                                                                        |
|                           | baza noclegowa *          | Uzyskiwanie i udzielanie informacji związanych z bazą noclegową, rezerwacją miejsc hotelowych, standardem usług itd. *<br>Nawiązywanie i podtrzymywanie oraz kończenie rozmowy z obsługą hotelową. *                                                                              |
|                           | wycieczki                 | Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat oferty biur podróży.<br>Nawiązywanie i prowadzenie rozmów niezbędnych do zarezerwowania miejsc w ramach danej oferty.<br>Relacjonowanie wydarzeń związanych z odbytymi podróżami i wycieczkami.<br>Opisywanie miejsc i ludzi.        |
|                           | zwiedzanie *              | Opisywanie miejsc wartych zwiedzenia. *<br>Uzyskiwanie i udzielanie informacji na ich temat. *<br>Relacjonowanie wydarzeń związanych ze zwiedzaniem miast i zabytków.<br>Formułowanie opinii.                                                                                     |
|                           | wypadki                   | Opisywanie miejsc, zjawisk i czynności.<br>Uzyskiwanie i udzielanie informacji. *<br>Relacjonowanie wydarzeń.<br>Wyrażanie stanów emocjonalnych.                                                                                                                                  |
| Kultura                   | dziedziny kultury         | Opisywanie miejsc, przedmiotów, zjawisk i czynności z zakresu poszczególnych dziedzin kultury (film, teatr, literatura, sztuki plastyczne, muzyka itd.).<br>Wyrażanie stanów emocjonalnych (zaciekawienia, zachwytu, zniechęcenia, znudzenia itp.) związanych z recepcją kultury. |
|                           | twórcy i ich dzieła *     | Relacjonowanie wydarzeń związanych z życiem i dorobkiem znanych twórców kultury. *<br>Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na ten temat.                                                                                                                                        |
|                           | uczestnictwo w kulturze * | Nawiązywanie kontaktów z rozmówcą oraz udzielanie i uzyskiwanie informacji (kasy biletowe, informacja telefoniczna o repertuarze, koncertach, programie kina itd.). *                                                                                                             |
|                           | media                     | Opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc i czynności.<br>Przekazywanie faktów z przeszłości i teraźniejszości.                                                                                                                                                                       |



| Ogólne zakresy tematyczne | Tematyka szczegółowa                                                | Funkcje językowe / Intencje komunikacyjne                                                                                                                                                                                                                 |
|---------------------------|---------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Sport                     | <b>dyscypliny sportu *</b>                                          | Opisywanie ludzi, miejsc i czynności związanych z najpopularniejszymi dyscyplinami sportu. *<br>Udzielanie i uzyskiwanie informacji na temat poszczególnych dyscyplin, uprawiania sportu.                                                                 |
|                           | sprzęt sportowy                                                     | Opisywanie przedmiotów wykorzystywanych do uprawiania sportów.                                                                                                                                                                                            |
|                           | imprezy sportowe                                                    | Relacjonowanie wydarzeń związanych z imprezami sportowymi i uczestnictwem w nich.<br>Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat imprez sportowych (terminy, bilety, bezpieczeństwo).<br>Prośba o pozwolenie, udzielanie i odmowa pozwolenia.         |
|                           | <b>sport wyczynowy</b>                                              | Opisywanie ludzi i czynności.<br>Uzyskiwanie i przekazywanie informacji i wyjaśnień.<br>Wyrażanie upodobań i opinii oraz pytanie innych o ich upodobania i opinie.                                                                                        |
| Zdrowie                   | samopoczucie *                                                      | Rozpoczynanie rozmowy. *<br>Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat samopoczucia. *                                                                                                                                                               |
|                           | choroby, ich objawy i leczenie *                                    | Opisywanie czynności i sytuacji dotyczących zdrowia i choroby. *<br>Nawiązywanie rozmowy w celu umówienia się na wizytę u lekarza. *<br>Opisywanie dolegliwości w trakcie wizyty u lekarza. *<br>Uzyskiwanie informacji na temat sposobu leczenia. *      |
|                           | higieniczny tryb życia                                              | Opisywanie czynności i zachowań składających się na higieniczny tryb życia.<br>Udzielanie i uzyskiwanie informacji na ten temat.                                                                                                                          |
|                           | niepełnosprawni                                                     | Opisywanie ludzi i czynności.<br>Przedstawianie faktów.<br>Wyrażanie opinii.                                                                                                                                                                              |
|                           | uzależnienia                                                        | Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat uzależnień.<br>Przedstawianie faktów.<br>Wyrażanie opinii.                                                                                                                                                   |
|                           | ochrona zdrowia                                                     | Opisywanie czynności i zachowań składających się na higieniczny tryb życia i ochronę zdrowia.<br>Udzielanie i uzyskiwanie informacji na ten temat.                                                                                                        |
| Nauka i technika          | odkrycia naukowe i wynalazki                                        | Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat wielkich odkryć.<br>Prezentowanie historii wielkich wynalazków i ich znaczenia dla codziennego funkcjonowania w świecie.                                                                                     |
|                           | <b>obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych *</b> | Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat obsługi sprzętów. *<br>Rozumienie najważniejszych informacji zawartych w prostej instrukcji obsługi.                                                                                                         |
|                           | <b>technologie informacyjno-komunikacyjne</b>                       | <b>Opisywanie czynności związanych z korzystaniem z internetu, poczty elektronicznej, smartfona, portalu społecznościowego itp.</b><br>Uzyskiwanie i przekazywanie prostych informacji i wyjaśnień.                                                       |
|                           | awarie                                                              | Nawiązywanie kontaktów z rozmówcą oraz udzielanie i uzyskiwanie informacji.<br>Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat diagnozowania i usuwania usterek lub awarii.<br>Rozumienie najważniejszych informacji zawartych w prostej instrukcji obsługi. |

| Ogólne zakresy tematyczne | Tematyka szczegółowa                        | Funkcje językowe / Intencje komunikacyjne                                                                                                                                                                  |
|---------------------------|---------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Świat przyrody            | klimat *                                    | Opisywanie miejsc o różnym klimacie i charakterystycznych zjawisk klimatycznych i pogodowych.<br>Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat pogody. *<br>Prezentowanie prognozy.                      |
|                           | rośliny i zwierzęta *                       | Uzyskiwanie i przekazywanie prostych informacji w zakresie nazewnictwa roślin i zwierząt. *<br>Opisywanie miejsc (las, gospodarstwo rolne itp.).                                                           |
|                           | krajobraz *                                 | Opisywanie krajobrazu oraz poszczególnych jego elementów (krajobraz wiejski i miejski, rzeźba terenu, lasy, rzeki, jeziora itp.). *                                                                        |
|                           | zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego | Opisywanie czynności i zjawisk będących zagrożeniem dla środowiska naturalnego.                                                                                                                            |
|                           | kłęski żywiołowe                            | Relacjonowanie wydarzeń związanych z kłeskami żywiołowymi.<br>Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat sposobów zapobiegania kłeskom żywiołowym i ich skutkom oraz możliwości pomocy poszkodowanym. |
|                           | katastrofy                                  | Relacjonowanie wydarzeń związanych z katastrofami.<br>Uzyskiwanie i przekazywanie informacji na temat sposobów zapobiegania katastrofom i ich skutkom oraz możliwości pomocy poszkodowanym.                |
|                           | przestrzeń kosmiczna                        | Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat przestrzeni kosmicznej.<br>Relacjonowanie wydarzeń i przedstawianie faktów.                                                                                   |
| Państwo i społeczeństwo   | konflikty wewnętrzne i międzynarodowe       | Relacjonowanie wydarzeń i przedstawianie faktów (konflikty, wojny, demonstracje) aktualnych i historycznych.                                                                                               |
|                           | przestępczość *                             | Prośba o pomoc. *<br>Przekazywanie (np. policji) informacji na temat przestępstwa.<br>Opisywanie zjawisk agresji w życiu codziennym. Relacjonowanie wydarzeń (napad, włamanie itp.).                       |
|                           | polityka społeczna                          | Opisywanie wydarzeń życia codziennego i ich komentowanie.<br>Wyrażanie opinii i propozycji.                                                                                                                |
|                           | struktura państwa, urzędy                   | Opisywanie struktury państwa i urzędów.<br>Przekazywanie informacji na temat struktur państwa polskiego i niemieckiego.                                                                                    |
|                           | organizacje społeczne i międzynarodowe      | Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat organizacji społecznych i międzynarodowych.<br>Opisywanie organizacji i ich działalności.<br>Wyrażanie opinii.                                                |
|                           | gospodarka                                  | Opisywanie zjawisk.<br>Przekazywanie faktów.                                                                                                                                                               |

| Ogólne zakresy tematyczne                                                                                                                                                                                                                    | Tematyka szczegółowa                                                                                                              | Funkcje językowe / Intencje komunikacyjne                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Elementy wiedzy o krajach niemieckojęzycznych oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej, w tym znajomość problemów pojawiających się na styku różnych kultur i społeczności | wiadomości krajoznawcze i kulturoznawcze na temat Niemiec z uwzględnieniem relacji polsko-niemieckich i kontekstu europejskiego * | Uzyskiwanie i udzielanie prostych informacji krajoznawczych. *<br>Relacjonowanie wydarzeń (wyjazdy, wycieczki, wymiana międzyszkolna).<br>Opisywanie miejsc, ludzi i zjawisk charakterystycznych dla kultury Niemiec (miasta, zabytki, przyroda, sławni Niemcy, sposób życia, kuchnia, kultura itp.). *<br>Przekazywanie informacji na temat Polski. * |
|                                                                                                                                                                                                                                              | wiedza realioznawcza o Austrii i Szwajcarii z uwzględnieniem relacji bilateralnych z Polską i kontekstu europejskiego *           | Uzyskiwanie i udzielanie prostych informacji krajoznawczych. *<br>Relacjonowanie wydarzeń (wakacje, wycieczki, narty w Alpach, wymiana międzyszkolna).<br>Opisywanie miejsc, ludzi i zjawisk charakterystycznych dla kultury Austrii i Szwajcarii (miasta, zabytki, przyroda, sławni Austriacy i Szwajcarzy, sposób życia, kuchnia, kultura itp.).     |

### 6.3. Zagadnienia gramatyczne

Chociaż podchodząc do nauczania języka obcego w sposób komunikatywny, nie musimy przykładać nadmiernej wagi do poprawności gramatycznej wypowiedzi, ani nie powinniśmy tym bardziej traktować zagadnień gramatycznych jako celu samego w sobie, to aktywne opanowanie przez uczniów najważniejszych struktur gramatycznych jest całkowicie niezbędne. Dlatego też należy

zadbać o to, by zagadnieniom gramatycznym poświęcić wystarczająco dużo uwagi, nie zapominając przy tym o ich zastosowaniu w odpowiednim kontekście komunikacyjnym.

Poniższe zestawienie prezentuje zakres wiedzy o strukturach gramatycznych niezbędny do posługiwania się językiem na poziomie biegłości B1 i wymagany na egzaminie maturalnym z języka niemieckiego na poziomie podstawowym.

| Kategorie gramatyczne                                                                                        | Przykłady                                                                                                 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>CZASOWNIK</b>                                                                                             |                                                                                                           |
| • formy czasowe w stronie czynnej ( <i>Präsens, Futur I, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt</i> )          | <i>ich schreibe, ich werde schreiben, ich schrieb, ich habe geschrieben, ich hatte geschrieben</i>        |
| • czasowniki posiłkowe <b>sein, haben, werden</b> : odmiana i zastosowanie                                   | <i>Ich bin gekommen. Ich habe gesungen. Ich werde dich anrufen. Der Laden wird um 18 Uhr geschlossen.</i> |
| • czasowniki zwrotne                                                                                         | <i>Ich wasche mich. Ich wasche mir die Hände.</i>                                                         |
| • czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone, np. <i>aufstehen, verstehen</i>                           | <i>Ich stehe immer um 7 Uhr auf. Ich verstehe dich nicht.</i>                                             |
| • czasowniki modalne w trybie oznajmującym ( <i>Präsens i Präteritum</i> )                                   | <i>Ich kann dich nicht besuchen. Ich konnte dich nicht besuchen.</i>                                      |
| • czasowniki modalne w trybie przypuszczającym ( <i>Präteritum</i> )                                         | <i>Könnten Sie das Fenster zumachen? Sie müssten gleich kommen.</i>                                       |
| • <b>czasownik lassen</b> – odmiana i funkcje                                                                | <i>Ich lasse mir die Haare schneiden. Das Buch habe ich zu Hause gelassen.</i>                            |
| • <b>formy imiesłowowe czasownika: Partizip II</b>                                                           | <i>gemacht, gesungen</i>                                                                                  |
| • <b>strona bierna czasownika wyrażająca proces</b> ( <i>Vorgangspassiv – Präsens, Präteritum, Perfekt</i> ) | <i>Das Auto wird repariert. Das Auto wurde repariert. Das Auto ist repariert worden.</i>                  |

| Kategorie gramatyczne                                                                                                                                     | Przykłady                                                                                                                                                              |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| • strona bierna ( <i>Präsens</i> i <i>Präteritum</i> ) z czasownikiem modalnym                                                                            | <i>Das muss gemacht werden.</i><br><i>Das durfte nicht vergessen werden.</i>                                                                                           |
| • <b>strona bierna określająca stan</b> ( <i>Zustandspassiv</i> )                                                                                         | <i>Alle Geschäfte sind schon geschlossen.</i>                                                                                                                          |
| • tryb rozkazujący                                                                                                                                        | <i>Mach(e) die Fenster zu!</i><br><i>Macht die Fenster zu!</i><br><i>Machen Sie die Fenster zu!</i>                                                                    |
| • tryb przypuszczający <i>Konjunktiv II</i> ( <i>Präteritum</i> )                                                                                         | <i>ich wäre, er hätte, sie kämen</i>                                                                                                                                   |
| • tryb warunkowy <i>Konditional I</i> ( <i>würde</i> + <i>Infinitiv I</i> )                                                                               | <i>Wir würden uns freuen, wenn du uns mal besuchen würdest.</i>                                                                                                        |
| • <b>rekcja czasowników</b> , np. <i>denken an</i> (Akk.), <i>fragen nach</i> (Dat.), <i>sich freuen auf</i> (Akk.), <i>sich interessieren für</i> (Akk.) | <i>Ich habe an dich gedacht.</i><br><i>Sie hat mich nach dem Weg gefragt.</i><br><i>Ich freue mich auf Weihnachten.</i><br><i>Er interessiert sich für Geschichte.</i> |

### RZECZOWNIK I RODZAJNIK

|                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| • typy odmian rzeczownika w liczbie pojedynczej                                                                         | <i>der Vater, der Herr, die Frau</i>                                                                                                                                                                  |
| • typy odmian rzeczownika w liczbie mnogiej                                                                             | <i>die Beispiele, die Studenten, die Fehler, die Kinder, die Bücher, die Väter, die Kinos</i>                                                                                                         |
| • <b>użycie rodzajnika określonego, nieokreślonego, użycie rzeczownika bez rodzajnika</b>                               | <i>Ich habe einen Hund.</i><br><i>Der Hund will spielen.</i><br><i>Hast du Angst?</i><br><i>Ich esse gern Gemüse.</i>                                                                                 |
| • rzeczowniki złożone                                                                                                   | <i>der Stundenplan, die Hausfrau</i>                                                                                                                                                                  |
| • rzeczowniki zdrobniałe ( <i>-chen, -lein</i> )                                                                        | <i>das Fensterchen, das Büchlein</i>                                                                                                                                                                  |
| • rzeczowniki określające zawód i wykonawcę czynności                                                                   | <i>die Ärztin, der Skispringer, der Polizist</i>                                                                                                                                                      |
| • rzeczowniki z przyrostkami ( <i>-e, -ei, -heit, -keit, -ler, -schaft, -ion, -tät, -um, -ung, -ium, -ment, -ling</i> ) | <i>die Fremde, die Polizei, die Krankheit, die Aufmerksamkeit, der Sportler, die Mannschaft, die Station, die Universität, das Eigentum, die Wohnung, das Imperium, das Engagement, der Fremdling</i> |
| • rzeczowniki z przedrostkami ( <i>Miss-, Un-, Ge-</i> )                                                                | <i>der Misserfolg, die Unmenge, das Gemälde</i>                                                                                                                                                       |
| • rzeczowniki tworzone od nazw miast, krajów i części świata                                                            | <i>der Berliner, die Europäerin, der Deutsche</i>                                                                                                                                                     |
| • rzeczowniki tworzone od bezokoliczników                                                                               | <i>das Essen, das Leben</i>                                                                                                                                                                           |
| • rzeczowniki tworzone od przymiotników, imiesłówów i liczebników                                                       | <i>das Gute, der Kranke, die Zwei</i>                                                                                                                                                                 |
| • <b>odmiana imion własnych</b>                                                                                         | <i>Martas neue Wohnung, Goethes Leben, die Musik Mozarts</i>                                                                                                                                          |
| • rzeczownik po określeniu miary i wagi                                                                                 | <i>ein Liter Wasser, drei Pfund Zucker</i>                                                                                                                                                            |

### PRZYMOTNIK

|                                                                                                            |                                           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|
| • przymiotnik jako orzecznik                                                                               | <i>Das Haus ist alt.</i>                  |
| • przymiotnik jako przydawka                                                                               | <i>Das ist ein altes Haus.</i>            |
| • odmiana przymiotnika z rodzajnikiem określonym i zaimkiem wskazującym ( <i>dieser, jener, derselbe</i> ) | <i>die große Welt, dieser neue Lehrer</i> |

| Kategorie gramatyczne                                                                                                                                                                            | Przykłady                                                                                                                   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| • odmiana przymiotnika z rodzajnikiem nieokreślonym, zaimkiem dzierżawczym i z przeczeniem ( <i>kein, keine</i> )                                                                                | <i>ein schneller Zug, einer alten Frau, keine schwere Aufgabe</i>                                                           |
| • odmiana przymiotnika bez rodzajnika                                                                                                                                                            | <i>schwarzer Tee, grünen Salat</i>                                                                                          |
| • odmiana przymiotnika po zaimkach pytających, nieokreślonych                                                                                                                                    | <i>Was für eine gute Idee!</i>                                                                                              |
| • odmiana przymiotnika po zaimkach liczebnich ( <i>beide, alle, viele, wenige, manche, andere, einige, folgende</i> )                                                                            | <i>alle wichtigen Fragen, viele nette Menschen, wenige schöne Sachen, beide älteren Schwestern</i>                          |
| • odmiana przymiotnika po liczebniku                                                                                                                                                             | <i>fünf dicke Bücher</i>                                                                                                    |
| • przydawka w stopniu wyższym i najwyższym                                                                                                                                                       | <i>Sie kommt mit ihrem älteren Bruder.<br/>Wie heißt der längste Fluss der Welt?</i>                                        |
| • <b>regularne i nieregularne stopniowanie przymiotnika</b>                                                                                                                                      | <i>groß – größer – der, die das größte / am größten<br/>gut – besser – der, die, das beste / am besten</i>                  |
| • przymiotniki w porównaniach                                                                                                                                                                    | <i>Ich bin genauso alt wie du.<br/>Er ist zwei Jahre älter als seine Mitschüler.<br/>Sie ist die älteste von uns allen.</i> |
| • rekcja przymiotnika                                                                                                                                                                            | <i>zufrieden mit (Dat.), eifersüchtig auf (Akk.)</i>                                                                        |
| • przymiotniki utworzone od nazw miast, krajów i części świata                                                                                                                                   | <i>Kölner Dom, italienische Küche, Europäische Union</i>                                                                    |
| • <b>przymiotniki z przedrostkiem un-</b>                                                                                                                                                        | <i>unwichtig, uninteressant, unsympathisch</i>                                                                              |
| <b>ZAIMEK</b>                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                             |
| • odmiana zaimków osobowych (np. <i>ich, er, wir</i> ), wskazujących (np. <i>dieser, jener, der, derselbe, der gleiche</i> ), dzierżawczych (np. <i>mein, unser</i> ), zwrotnych ( <i>sich</i> ) | <i>Er mag mich.<br/>Wir haben dieselben Probleme.<br/>Wohnt sie noch mit ihren Eltern?<br/>Ich freue mich sehr.</i>         |
| • <b>zaimek nieosobowy es</b>                                                                                                                                                                    | <i>Es regnet. Es ist sieben Uhr.</i>                                                                                        |
| • zaimki nieokreślone ( <i>alle, einige, etwas, jeder, jemand, einer, keiner, man, niemand, nichts, alles</i> )                                                                                  | <i>Keiner kann mir helfen.<br/>Ich habe niemanden gefragt.</i>                                                              |
| • zaimki względne ( <i>der, die, das, welcher, welche, welches</i> )                                                                                                                             | <i>Essen, das ich besonders gern mag<br/>ein Mensch, welcher allen hilft</i>                                                |
| • zaimki pytajne ( <i>wer?, was?, welcher?, welche?, was für ein / eine / ein?, was für ...?</i> )                                                                                               | <i>Welche Bluse gefällt dir besser?<br/>Was für Mensch ist das?</i>                                                         |
| • zaimek wzajemny <i>einander</i>                                                                                                                                                                | <i>Sie kennen einander gut.</i>                                                                                             |
| <b>LICZEBNIK</b>                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                             |
| • liczebniki główne                                                                                                                                                                              | <i>eins, sieben, dreihunderteinundzwanzig</i>                                                                               |
| • liczebniki porządkowe                                                                                                                                                                          | <i>der fünfzehnte, den ersten</i>                                                                                           |
| • liczebniki mnożne i nieokreślone                                                                                                                                                               | <i>dreimal, viel</i>                                                                                                        |
| • liczebniki ułamkowe i dziesiętne                                                                                                                                                               | <i>anderthalb, zwei Drittel, acht Komma zwei</i>                                                                            |
| • użycie liczebników w oznaczeniu miary i wagi, powierzchni i objętości                                                                                                                          | <i>drei Quadratmeter, hundert Gramm</i>                                                                                     |



| Kategorie gramatyczne                                                                                                                  | Przykłady                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>PRZYSŁÓWEK</b>                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| • przysłówki zaimkowe w pytaniu i odpowiedzi                                                                                           | – <i>Worüber sprichst du? – Ich spreche darüber, dass ...</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| • regularne i nieregularne stopniowanie przysłówków                                                                                    | <i>schnell – schneller – am schnellsten</i><br><i>gern – lieber – am liebsten</i>                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| • przysłówki określone czasu i miejsca                                                                                                 | <i>morgen, bald, dann, endlich, damals, gestern, heute, hier, dort, draußen, drüben, unten, oben, links, rechts</i>                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>PRZYIMEK</b>                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| • przyimki z celownikiem ( <i>aus, bei, mit, nach, seit, von, zu, gegenüber</i> )                                                      | <i>aus der Schule, mit dem Auto, seit einem Jahr, gegenüber dem Bahnhof, zu uns</i>                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| • przyimki z biernikiem ( <i>durch, gegen, für, ohne, um, entlang, bis</i> )                                                           | <i>durch den Park, gegen alle, für mich, ohne ihn</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| • przyimki z celownikiem i biernikiem ( <i>an, auf, in, hinter, neben, unter, über, vor, zwischen</i> )                                | <i>Ich stelle das auf den Tisch.</i><br><i>Das steht auf dem Tisch.</i>                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| • przyimki z dopełniaczem ( <i>während, trotz, wegen, statt</i> )                                                                      | <i>während des Krieges, wegen des Regens, trotz des Verbots, statt einer Rede</i>                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>SKŁADNIA</b>                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| • <b>zдания pojedyncze: oznajmujące, pytające i rozkazujące</b>                                                                        | <i>Ich spreche Deutsch. Sprichst du auch Deutsch? Sprich bitte langsamer!</i>                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| • <b>szyk wyrazów: prosty, przestawny</b> oraz szyk zdania podrzędnie złożonego                                                        | <i>Ich fahre morgen nach Berlin.</i><br><i>Morgen fahre ich nach Berlin.</i><br><i>Ich weiß noch nicht, ob ich morgen nach Berlin fahre.</i>                                                                                                                                                                                                        |
| • przeczenia ( <i>nein, nicht, kein, nie, niemals, nirgends, keinesfalls</i> ) i ich miejsce w zdaniu                                  | – <i>Hast du den Film schon gesehen? – Nein, den Film habe ich noch nicht gesehen.</i><br><i>Das ist kein großes Problem.</i><br><i>Das kann ich nirgends finden.</i>                                                                                                                                                                               |
| • zdania złożone współrzędnie ze spójnikami ( <i>aber, denn, oder, und, sondern, deshalb, sonst, trotzdem</i> ) i zdania bezspójnikowe | <i>Ich wollte kommen, aber ich war krank.</i><br><i>Sie lernt viel, denn sie hat bald eine Prüfung.</i><br><i>Er ist in Eile, deshalb nimmt er ein Taxi.</i><br><i>Er sagte mir, es wäre für ihn kein Problem.</i>                                                                                                                                  |
| • zdania podrzędne podmiotowe                                                                                                          | <i>Es freut mich sehr, dass Sie gekommen sind.</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| • zdania podrzędne dopełnieniowe ( <i>dass, ob, wer, was, wo, wie</i> )                                                                | <i>Ich habe gehört, dass er eine neue Freundin hat.</i><br><i>Ich frage nur, ob du Zeit hast.</i><br><i>Niemand weiß, wo sie ist.</i>                                                                                                                                                                                                               |
| • zdania okolicznikowe przyczyny ( <i>weil, da</i> )                                                                                   | <i>Ich fahre in die Schweiz, weil ich dort Ski fahren will.</i><br><i>Da er sich immer noch nicht entschieden hat, müssen wir ihm mehr Zeit zum Nachdenken geben.</i>                                                                                                                                                                               |
| • zdania okolicznikowe czasu ( <i>wenn, als, bevor (ehe), bis, nachdem, seitdem, während</i> )                                         | <i>Immer wenn er kommt, sind wir beschäftigt.</i><br><i>Er war gerade unter der Dusche, als ich ihn angerufen habe.</i><br><i>Ich warte, bis du gekommen bist.</i><br><i>Nachdem ich mein Abitur gemacht hatte, ging ich nach Deutschland studieren.</i><br><i>Wir schmeißen so viel Essen weg, während Millionen Menschen in der Welt hungern.</i> |

| Kategorie gramatyczne                                                                                                                                                          | Przykłady                                                                                                                                                                                                                             |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| • zdania warunkowe rzeczywiste ( <i>wenn + Präsens</i> )                                                                                                                       | <i>Wenn ich Zeit habe, gehe ich ins Kino.</i>                                                                                                                                                                                         |
| • zdania warunkowe nierealizowane ( <i>Konjunktiv Präteritum</i> czasowników <i>sein, haben</i> , czasowników modalnych, <i>Konditional I</i> )                                | <i>Hätte ich das Geld, würde ich es dir leihen.</i>                                                                                                                                                                                   |
| • zdanie przyzwalające: <b>obwohl</b>                                                                                                                                          | <i>Sie ist unzufrieden, obwohl sie alles hat.</i>                                                                                                                                                                                     |
| • zdanie okolicznikowe celu ( <i>damit</i> ), konstrukcja bezokolicznikowa ( <i>um ... zu</i> )                                                                                | <i>Ich sage das noch einmal, damit alle es gehört haben.<br/>Er fährt nach München, um Deutsch zu lernen.</i>                                                                                                                         |
| • zdanie przydawkowe z zaimkiem względnym ( <i>der, die, das</i> )                                                                                                             | <i>Das ist ein Freund von mir, den ich seit der Grundschule kenne.</i>                                                                                                                                                                |
| • zdania porównawcze ( <i>so ... wie, als, je ... desto</i> )                                                                                                                  | <i>Es ist genau so schön gewesen, wie ich mir das vorgestellt habe.<br/>Es war viel schöner, als ich mir das vorgestellt habe.<br/>Je länger ich sie kenne, desto besser gefällt sie mir.</i>                                         |
| • zdania ze spójnikiem wielocłonowym ( <i>entweder ... oder, einerseits ... andererseits, nicht nur ... sondern auch, sowohl ... als auch, weder ... noch, zwar ... aber</i> ) | <i>Entweder kommst du zu mir oder wir sehen uns überhaupt nicht.<br/>Einerseits brauchen wir seine Hilfe, andererseits ist er aber oft unzuverlässig.<br/>Er spielt zwar gut Fußball, aber in anderen Sportarten ist er schlecht.</i> |
| • konstrukcje bezokolicznikowe z <i>zu</i> i bez <i>zu</i> ( <i>Präsens i Präteritum</i> )                                                                                     | <i>Ich sehe ihn kommen.<br/>Er hatte gerade die Absicht dich anzurufen.</i>                                                                                                                                                           |

## 7. Metodyczne aspekty realizacji programu

### 7.1. Uwagi ogólne

Żeby sprostać realizacji celów kształcenia stawianych na etapie edukacyjnym omawianym w niniejszym programie, czyli umożliwić uczniom opanowanie języka na poziomie zapewniającym co najmniej minimum komunikacji językowej, niezbędne jest stosowanie od samego początku komunikatywnego podejścia dydaktycznego, które pozwoli na optymalne wykorzystanie bardzo ograniczonych ram czasowych przeznaczonych na realizację programu. Dzięki takiemu podejściu uczeń wprowadzany jest bezpośrednio w żywe struktury języka, co pozwala mu na oswojenie się z realnymi kontekstami komunikacyjnymi, z jakimi będzie się spotykał jako użytkownik języka.

Metoda oparta na podejściu komunikacyjnym zapewnia ponadto odpowiedni poziom aktywizacji uczniów poprzez włączenie ich w działania współtworzące cały długofalowy proces edukacji językowej. Jej istotnym elementem jest duża ilość zadań realizowanych w parach

i małych grupach, dzięki czemu możliwa jest duża aktywność komunikacyjna uczniów nawet przy ograniczonym czasie przeznaczonym na naukę języka.

Kolejnym ważnym aspektem dydaktycznym powinna być odpowiednia wizualizacja treści nauczania i intensywna praca integrująca tekst i obraz. Dla wielu uczniów dysponujących recepcją i pamięcią opartą na bodźcach wzrokowych będzie to bezcenną pomocą w opanowaniu materiału przewidzianego programem.

Należy także zadbać o dostęp młodzieży do nowoczesnych mediów elektronicznych, przede wszystkim do internetu, co zapewni im stały kontakt z żywym językiem niemieckim i będzie bardzo cenne zarówno pod względem poznawczym, jak i wychowawczym, pozwoli bowiem na efektywne zwrócenie uwagi także na potencjalne niebezpieczeństwa wirtualnego świata, umożliwiając świadome korzystanie z jego zasobów.

Komunikacyjne podejście do nauczania języków obcych zakłada integralne i harmonijne rozwijanie wszystkich podstawowych sprawności językowych, takich jak słuchanie ze zrozumieniem, rozumienie tekstów czytanych, pisanie i mówienie. Istotne jest przy tym, by poszczególne sprawności nie były rozwijane w oderwaniu od pozostałych, lecz by tworzyły całościowe podstawy

pozwalające na skuteczną recepcję i produkcję testów w języku obcym oraz służyły efektywnej interakcji komunikacyjnej, a także sprzyjały rozwojowi kompetencji mediacyjnej i negocjacyjnej.

Skuteczne posługiwanie się wszystkimi tymi narzędziami językowymi będzie możliwe tylko wtedy, gdy uczeń wykorzysta w komunikacji językowej wiedzę i umiejętności nabyte w trakcie nauki innego języka obcego oraz pozostałych przedmiotów, ponieważ zasada interdyscyplinarności określa w dużej mierze zasady funkcjonowania współczesnej rzeczywistości, a w nauczaniu języka stwarza dodatkowo płaszczyznę efektywnego rozwijania i stosowania strategii uczenia się i technik kompensacyjnych.

## 7.2. Ustalenie całorocznego planu pracy pedagogicznej

Żeby systematycznie kontrolować zaawansowanie realizacji programu i równomiernie rozłożyć pracę na przestrzeni całego roku szkolnego, nauczyciel powinien szczegółowo zaplanować proces nauczania. Rozkład materiału na kolejne lata nauki powinien uwzględniać:

- plan wynikowy,
- jasno wyodrębnione fazy lekcji oraz cele nauczania: komunikacyjne, leksykalne i gramatyczne,
- liczbę jednostek lekcyjnych przeznaczonych na realizację danego zagadnienia,
- materiały dydaktyczne wspomagające proces nauczania,
- techniki pracy na lekcji,
- formy i treści zadań domowych.

## 7.3. Techniki nauczania podstawowych sprawności językowych

### 7.3.1. Słuchanie

Słuchanie ze zrozumieniem jest jedną z podstawowych sprawności językowych. Pamiętajmy przy tym, że cele nauczania zakładają w tej dziedzinie rozumienie ze słuchu bardzo prostych, krótkich i typowych wypowiedzi, takich jak instrukcje, komunikaty i rozmowy, artykułowane powoli i wyraźnie w standardowej odmianie języka niemieckiego. Przypomnijmy, że w zakresie celów szczegółowych chodzi tu o:

- reagowanie na polecenia,
- określanie głównej myśli tekstu,

- określanie głównej myśli poszczególnych części tekstu,
- znajdowanie w tekście określonych informacji,
- określanie intencji nadawcy / autora tekstu,
- określanie kontekstu wypowiedzi (np. czasu, miejsca, sytuacji, uczestników),
- rozróżnianie formalnego i nieformalnego stylu wypowiedzi.

Aby skutecznie rozwijać wszystkie te umiejętności, niezbędne jest odpowiednie przygotowanie uczniów do kontaktu z autentycznym materiałem językowym. Mamy tu do dyspozycji następujące techniki pracy:

- antycypacja możliwych treści tekstu na podstawie materiału graficznego lub słów-kluczy,
- podanie słów-kluczy,
- praca z materiałem graficznym, przedstawiającym temat i problematykę tekstu do słuchania za pomocą obrazów, ilustracji i fotografii,
- rozmowa na temat związany z tekstem,
- skojarzenia, asocjogramy, elementy porządkujące dostępną już wiedzę na dany temat.

Niektóre zadania wykonywane są bezpośrednio w trakcie słuchania tekstu. Tego typu pracę umożliwiają następujące techniki:

- ustalanie kolejności zdarzeń,
- ustalanie kolejności ilustracji do tekstu,
- samodzielne kończenie zdań,
- ustalanie prawidłowej kolejności fragmentów tekstu,
- uzupełnianie tekstów z lukami,
- wybór prawidłowej opcji (prawda – fałsz),
- wypełnianie tabeli,
- zaznaczanie wypowiedzi zgodnych z treścią wysłuchanego tekstu,
- robienie notatek.

Należy pamiętać, aby najpierw ćwiczyć umiejętność globalnego rozumienia tekstu, a dopiero potem umiejętność rozumienia informacji szczegółowych.

Po wysłuchaniu całego tekstu, w celu utrwalenia nowego materiału i jednoczesnego wykorzystania go do ćwiczenia sprawności pisanie i mówienia, stosujemy następujące techniki:

- stawianie pytań dotyczących treści tekstu i udzielanie odpowiedzi,
- streszczenie i opowiadanie wysłuchanego tekstu,
- odgrywanie scenek na podstawie usłyszanego dialogu,
- przeprowadzanie ankiet,
- wyrażanie własnego zdania na temat poruszonego w tekście,
- wypowiedź pisemna odnosząca się do treści tekstu.

## PRZYKŁADOWE ZADANIA SŁUŻĄCE WYRABIANIU SPRAWNOŚCI SŁUCHANIA<sup>6</sup>

Przed przystąpieniem do pracy nad poszczególnymi zadaniami uczniowie powinni dokładnie zapoznać się z danym poleceniem i treścią zadania, co ułatwi im jego poprawne rozwiązanie.

### Zadanie 1 (przed wysłuchaniem tekstu)

**Sieh dir die Bilder A und B an und antworte auf die Fragen:**

1. Wo befinden sich die Personen auf den Fotos?
2. Wie alt sind sie ungefähr?

Fot. A: ssuaphotos/Shutterstock.com  
Fot. B: iofoto/Shutterstock.com



A

B

### Zadanie 2 (podczas słuchania, rozumienie globalne)

**Höre das Gespräch und wähle das passende Bild aus.**

*Tekst do słuchania:*

- O. K., ich brauche jetzt von Ihnen einige Angaben. Wie ist Ihr Nachname?
- Kranjec.
- Wie schreibt man das? Buchstabieren Sie bitte.
- K-R-A-N-J-E-C.
- Und woher kommen Sie? Aus der Schweiz?
- Nein, ich komme nicht aus der Schweiz, sondern aus Österreich, aus Wien.
- Wo wohnen Sie jetzt?
- Ich wohne in Berlin.
- Sprechen Sie Englisch?
- Ja, sehr gut.
- Sprechen Sie auch Französisch?
- Nein, Französisch spreche ich nicht.
- Na ja, dann haben wir wohl alles ...

<sup>6</sup> Wszystkie przykładowe zadania i scenariusze przedstawione w niniejszym programie zostały opracowane na jego potrzeby i stanowią modelowe przykłady ćwiczeń dostosowanych do poszczególnych elementów nauczania języka i realizacji procesu dydaktycznego w zakresie objętym tym programem nauczania.

### Zadanie 3 (po wysłuchaniu tekstu, rozumienie szczegółowe)

**Kreuze die richtigen Antworten an.**

Frau Kranjec kommt aus \_\_\_\_\_  
a) Österreich. b) der Schweiz.

Sie wohnt in \_\_\_\_\_  
a) Berlin. b) Wien.

Sie spricht sehr gut \_\_\_\_\_  
a) Englisch. b) Französisch.

### Zadanie 4 (po wysłuchaniu tekstu, rozumienie szczegółowe i przetwarzanie tekstu z formy ustnej na pisemną)

**Setze die fehlenden Fragen ein. Drei Fragen passen nicht.**

- O. K., ich brauche jetzt von Ihnen einige Angaben. Wie ist Ihr Nachname?
- Kranjec.
- Wie schreibt man das? Buchstabieren Sie, bitte.
- K-R-A-N-J-E-C.
- \_\_\_\_\_ Aus der Schweiz?
- Nein, ich komme nicht aus der Schweiz, sondern aus Österreich, aus Wien.
- \_\_\_\_\_
- Ich wohne in Berlin.
- \_\_\_\_\_
- Ja, sehr gut.
- \_\_\_\_\_
- Nein, Französisch spreche ich nicht.
- Na ja, dann haben wir wohl alles ...

1. Und woher kommen Sie?
2. Wo wohnen Sie jetzt?
3. Woher kommt sie?
4. Sprechen Sie Englisch?
5. Wo wohnst du?
6. Sprechen Sie auch Französisch?
7. Wie ist Ihr Name?

### Zadanie 5 (rozumienie szczegółowe i samoocena poprawności)

**Höre das Gespräch noch einmal und prüfe, ob deine Ergänzungen richtig sind.**

### 7.3.2. Mówienie

Sprawność mówienia bywa tradycyjnie traktowana jako najistotniejsza ze wszystkich umiejętności językowych. Biegłość posługiwania się językiem w mowie postrzegana jest jako miara sukcesu edukacyjnego. Dlatego też pracy nad rozwojem tej sprawności należy poświęcić szczególnie dużo wysiłku i uwagi. Istotnym zadaniem będzie w tym względzie pomoc uczącym się w przełamaniu naturalnych barier komunikacyjnych pojawiających się w sytuacjach wymagających bezpośredniej aktywności werbalnej. Ważne jest, by uczniowie opanowali formy nawiązywania kontaktu z rozmówcą, przekazywania komunikatu i kończenia rozmowy, co pozwoli im na stosowanie przemyślanych strategii i kontrolowanie sytuacji, w których niezbędna jest bezpośrednia interakcja językowa. Uczniowie powinni być ponadto w stanie formułować bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne uwzględniające:

- opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc i czynności,
- opowiadanie o wydarzeniach życia codziennego i ich komentowanie,
- przedstawianie faktów z przeszłości i teraźniejszości,
- relacjonowanie wydarzeń z przeszłości,
- wyrażanie i uzasadnianie swoich opinii, poglądów i uczuć,
- opisywanie swoich upodobań i uczuć,
- przedstawianie opinii własnych i innych osób,
- przedstawianie intencji i planów na przyszłość,
- przedstawianie zalet i wad różnych rozwiązań i poglądów,
- opisywanie intencji, marzeń, nadziei i planów na przyszłość,
- opisywanie doświadczeń swoich i innych osób,
- wyrażanie pewności, przypuszczeń, wątpliwości dotyczących zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości,
- wyjaśnianie sposobu obsługi prostych urządzeń,
- stosowanie formalnego lub nieformalnego stylu wypowiedzi w zależności od sytuacji,
- właściwe reagowanie językowe na wypowiedź rozmówcy oraz stosowanie rutynowych zachowań językowych,
- stosowanie formalnego lub nieformalnego stylu wypowiedzi w zależności od sytuacji.

Uczący się powinni opanować także sprawność przetwarzania tekstu, w tym przede wszystkim relacjonowania i streszczania tekstów przeczytanych w języku obcym lub języku polskim oraz treści materiałów ikonograficznych.

Ćwiczeniu i rozwijaniu sprawności mówienia mogą służyć następujące techniki pracy dydaktycznej:

- „łańcuszki” pytań i odpowiedzi,
- formułowanie wypowiedzi ustnej na podstawie przygotowanego planu ramowego,

- inscenizowanie konkretnych sytuacji z życia codziennego,
- odpowiadanie na konkretne pytania,
- powtarzanie dialogów na podstawie przedstawionego schematu,
- praca w parach i małych grupach oraz referowanie jej wyników na forum klasy,
- praca z ilustracją,
- przeprowadzanie ankiet i wywiadów,
- wskazywanie różnic pomiędzy dwiema podobnymi ilustracjami,
- powtarzanie usłyszanych słów i werbalizacja skojarzeń.

### PRZYKŁADOWE ZADANIA SŁUŻĄCE WYRABIANIU SPRAWNOŚCI MÓWIENIA

#### Zadanie 1

**A. Ergänze das Formular mit deinen eigenen Daten und stelle dich mündlich vor.**

|          |  |
|----------|--|
| Vorname  |  |
| Nachname |  |
| Alter    |  |
| Land     |  |
| Stadt    |  |
| Sprachen |  |

**B. Übt zu zweit Dialoge anhand des Formulars.**

#### Zadanie 2

**Übt zu zweit Minidialoge wie im Beispiel.**

- Warum lernst du nicht?
- Ich habe keine Zeit, denn ich chatte gerade mit meinen Freunden.

die Hausaufgaben machen – eine Party für Michael planen  
staubsaugen – mit der Freundin telefonieren  
Geschirr abwaschen – im Internet surfen  
das Fenster putzen – Musik hören  
den Hund ausführen – keine Lust haben



### 7.3.3. Czytanie

Czytanie jest receptywną sprawnością językową i można ją rozwijać z jednoczesnym wykorzystaniem sprawności produktywnych, takich jak pisanie czy mówienie. Ważne jest przy tym, by rozwijać u uczniów umiejętność selektywnego, globalnego i szczegółowego rozumienia czytanego tekstu. Zgodnie z podstawą programową uczeń powinien rozumieć krótkie, proste wypowiedzi pisemne, takie jak napisy informacyjne, listy, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy i proste teksty narracyjne. Poszczególne kompetencje niezbędne w tym zakresie to:

- określanie głównej myśli tekstu,
- określanie głównej myśli poszczególnych części tekstu,
- znajdowanie w tekście określonych informacji,
- określanie intencji nadawcy / autora tekstu,
- określanie kontekstu wypowiedzi (np. nadawcy, odbiorcy, formy tekstu),
- **rozdzielanie formalnego i nieformalnego stylu wypowiedzi,**
- **rozpoznawanie związków pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu.**

Ucząc sprawności czytania, musimy podzielić pracę na trzy etapy: przed przeczytaniem tekstu, w trakcie czytania i po przeczytaniu tekstu (analogicznie do pracy nad rozwojem umiejętności słuchania ze zrozumieniem).

Przed przystąpieniem do lektury, w celu zainteresowania uczniów tematyką tekstu, można wykorzystać następujące techniki:

- zapoznanie uczniów z materiałem leksykalnym potrzebnym do zrozumienia tekstu,
- wizualizacja tematyki tekstu za pomocą materiału graficznego,
- praca skojarzeniowa i sporządzanie asocjogramów,
- rozmowa wprowadzająca w tematykę tekstu,
- słuchanie nagranych wypowiedzi na dany temat,
- antycypowanie treści tekstu na podstawie jego tytułu.

Aby zintensyfikować uwagę uczniów i wzmocnić ich staranność podczas czytania tekstu – umożliwiając tym samym jego właściwe zrozumienie – możemy skorzystać z następujących technik:

- identyfikacja słów-kluczy w tekście,
- ćwiczenia polegające na wyborze odpowiedniej opcji (prawda – fałsz),
- ćwiczenia polegające na możliwości wielokrotnego wyboru,
- ustalanie autora danej wypowiedzi lub osoby pojawiającej się w tekście, do której odnosi się jedno ze sformułowań,

- dopasowywanie odpowiedniego tytułu do danego tekstu lub śródtytułów do poszczególnych części tekstu,
- łączenie tekstu lub jego części z odpowiednimi ilustracjami,
- sensowne łączenie ze sobą różnych elementów tekstu: rozsypanych fragmentów, listu i odpowiedzi na list itp.,
- uzupełnianie brakujących informacji na podstawie przeczytanego tekstu,
- wskazywanie miejsca w tekście, z którego pochodzi dana informacja.

Po zakończeniu lektury możemy dalej pracować z przeczytanym tekstem, stosując następujące techniki:

- układanie ramowego planu do przeczytanego tekstu,
- odpowiadanie na konkretne pytanie dotyczące treści tekstu,
- uzupełnianie informacji w formie tabelarycznej,
- pisemne lub ustne streszczenie lub zrelacjonowanie treści przeczytanego tekstu,
- rozmowa (ewentualnie po polsku) o problematyce, którą tekst poruszał.

### PRZYKŁADOWE ZADANIA SŁUŻĄCE WYRABIANIU SPRAWNOŚCI CZYTANIA

#### Zadanie 1 (przed przeczytaniem tekstu)

**Wer ist wer für Veronika? Sieh dir die Homepage der Familie Beck an und trage die richtigen Bezeichnungen der Familienmitglieder ein.**

Mutter – Onkel – Großmutter – Vater – Tante – Großvater – Schwester – Bruder



Fot.: (Rosa i Alex) Yuri Arcurs/123RF.com, (Werner i Judith) Yuri Arcurs/123RF.com, (Sonja) Catalin Petolea/Shutterstock.com, (Max) StockLite/Shutterstock.com, (Veronika) Max Topchii/Shutterstock.com, (Lisa) Yuri Arcurs/123RF.com, (Andreas) Valua Vitaly/Shutterstock.com

Przed realizacją tego zadania warto zwrócić uwagę uczących się na analogie leksykalne między językiem angielskim a niemieckim.

**Zadanie 2** (praca z materiałem graficznym i tekstem czytany odnośnie do nowych zagadnień leksykalnych)

**Lies die Sätze und kreuze an, welche richtig und welche falsch sind.**

|                                                                                                          | richtig | falsch |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|--------|
| 1. Judith und Werner sind die Eltern von Max und Alex und die Großeltern von Veronika, Lisa und Andreas. |         |        |
| 2. Rosa und Alex sind die Kinder von Judith und Werner.                                                  |         |        |
| 3. Veronika, Lisa und Andreas sind die Enkelkinder von Max und Sonja.                                    |         |        |
| 4. Veronika, Lisa und Andreas sind Geschwister.                                                          |         |        |
| 5. Max ist der Sohn von Judith und Werner.                                                               |         |        |
| 6. Lisa ist die Tochter von Rosa und Alex.                                                               |         |        |
| 7. Veronika und Lisa sind die Nichten von Rosa und Alex.                                                 |         |        |
| 8. Andreas ist der Neffe von Sonja und Max.                                                              |         |        |

**Zadanie 3** (w trakcie czytania tekstu)

**Lies den folgenden Text und unterstreiche alle Textstellen, wo die Rede von Familienverhältnissen ist.**

Hallo Veronika,  
deine Großeltern sind wirklich cool. Ihre Idee mit der Familiensite finde ich super. Die Familie ist ja mindestens so wichtig wie das Berufsleben, oder? Und jede Firma hat schließlich ihre Website, warum also nicht auch jede Familie? Wir sind leider nicht im Internet, heißen aber auch Beck, genau wie ihr! Kommt eure Familie vielleicht auch aus Hamburg? Meine Großeltern heißen Vincent und Kathrin, sie kommen aus Hamburg, wohnen heute aber in Berlin. Mein Vater heißt Uwe. Und sein Bruder heißt Martin. Fragst du deine Großeltern mal, woher sie kommen? Vielleicht sind wir ja verwandt!

Liebe Grüße  
Steffen

**Zadanie 4** (po przeczytaniu tekstu, rozumienie globalne)

**Bestimme die Textsorte. Kreuze an.**

- a) formeller Brief
- b) E-Mail von einem Cousin
- c) Eintrag im Gästebuch auf der Homepage

**Zadanie 5** (po przeczytaniu tekstu, rozumienie selektywne)

**Lies den Text noch einmal und kreuze an, welche Sätze richtig und welche falsch sind.**

|                                                  | richtig | falsch |
|--------------------------------------------------|---------|--------|
| 1. Steffen findet Veronikas Oma und Opa komisch. |         |        |
| 2. Steffens Familie hat eine Website.            |         |        |
| 3. Der Junge heißt mit Nachnamen Beck.           |         |        |
| 4. Steffens Großeltern wohnen in Hamburg.        |         |        |

### 7.3.4. Pisanie

Opanowanie języka na poziomie podstawowym powinno obejmować umiejętność formułowania bardzo krótkich, prostych i zrozumiałych wypowiedzi pisemnych z użyciem nieskomplikowanych wyrażeń i zdań (np. wiadomość, e-mail, krótki opis, notatka, ogłoszenie, zaproszenie, ankietę, pocztówkę, prosty list prywatny i prosty list formalny). Teksty te powinny zatem spełnić standardy typowych wypowiedzi użytkowych.

Ćwiczenie sprawności pisania powinno uwzględniać:

- opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc, zjawisk i czynności,
- relacjonowanie wydarzeń z przeszłości,
- wyrażanie i uzasadnianie swoich opinii, poglądów i uczuć,
- opowiadanie o wydarzeniach życia codziennego i ich komentowanie,
- przedstawianie faktów z przeszłości i teraźniejszości,
- opisywanie swoich upodobań i uczuć,
- przedstawianie opinii swoich i innych osób,
- przedstawianie zalet i wad różnych rozwiązań i poglądów,
- przedstawianie intencji i planów na przyszłość,
- opisywanie intencji, marzeń, nadziei i planów na przyszłość,
- opisywanie doświadczeń swoich i innych,
- przetwarzanie tekstów przeczytanych w języku obcym lub polskim.

Wdrażanie uczniów w umiejętność poprawnego posługiwania się językiem niemieckim w piśmie wymaga stosowania następujących technik:

- uzupełnianie luk w tekście,
- wypełnianie formularzy, ankiet, kwestionariuszy i tabel,
- interpretowanie statystyk,
- uzupełnianie asocjogramów,
- wpisywanie tekstów do komiksów,
- podpisywanie zdjęć i ilustracji,
- tworzenie tekstu na podstawie historyjki obrazkowej,
- robienie notatek w czasie słuchania tekstu,
- zapisywanie na tablicy skojarzeń na określony temat,
- opisywanie wyglądu i charakteru osób,
- pisemne relacjonowanie zdarzeń według przygotowanego wcześniej planu,
- samodzielne pisanie tekstów według wzoru,
- pisanie tekstów według przedstawionych elementów treści,
- pisanie tekstu na podstawie wymienionych słów, haseł, pytań,
- pisanie podania, życiorysu etc.

Wydaje się ze všech miar uzasadnione, by zadania ćwiczące sprawność pisania były wykonywane na końcu lekcji, a materiał na niej realizowany stanowił przygotowanie do samodzielnej produkcji tekstu w formie pisemnej. Należy także pamiętać, że zadania wymagające kompetencji pisania, należą bez wątpienia do najtrudniejszych i nie powinny być traktowane jako narzędzie sprawdzania biegłości w ramach tej kompetencji, lecz powinny służyć wspomaganemu przez nauczyciela nabywaniu nowych sprawności w tym zakresie. Dlatego nie jest wskazane zbyt częste zlecanie uczniom samodzielnego ich wykonywania, zwłaszcza w formie pracy domowej.

## PRZYKŁADOWE ZADANIA SŁUŻĄCE WYRABIANIU SPRAWNOŚCI PISANIA

### Zadanie 1

**Lies das Anmeldeformular von Susanne und ergänze den folgenden Text.**

|                     |                       |
|---------------------|-----------------------|
| Nachname            | Bischinger            |
| Vorname             | Susanne               |
| Geburtsdatum        | 23. Juli 1993         |
| Geburtsort          | Innsbruck, Österreich |
| Wohnort, Adresse    | München, Donaugasse 7 |
| Staatsangehörigkeit | Österreich            |

Mein Name \_\_\_\_\_  
 Ich wurde \_\_\_\_\_ in Innsbruck  
 \_\_\_\_\_ und bin \_\_\_\_\_  
 Staatsangehörige. Seit 2005 \_\_\_\_\_  
 mit meiner Familie in \_\_\_\_\_  
 Meine aktuelle Postanschrift ist \_\_\_\_\_.

### Zadanie 2

**Schreibe für ein Forum einen Beitrag über deine Pflichten im Haushalt. Berücksichtige dabei die angegebenen Informationen.**

- Obowiązki domowe, które lubisz wykonywać.
- Częstotliwość wykonywania opisywanych obowiązków.
- Obowiązki domowe, których najbardziej nie lubisz.
- Problemy wynikające z ilości obowiązków.

## 7.4. Techniki nauczania gramatyki

Zgodnie z komunikatywnym podejściem w nauczaniu języka obcego nie powinno się przedstawiać zagadnień gramatycznych w sposób odizolowany od całości procesu komunikacji językowej. Należy też konsekwentnie prezentować uczniom funkcje komunikacyjne wprowadzanych struktur gramatycznych i syntaktycznych.

Istnieją dwie podstawowe metody nauczania reguł gramatycznych:

- metoda dedukcyjna, czyli prezentowanie gotowych reguł,
- metoda indukcyjna, czyli samodzielne rozpoznawanie nowych struktur gramatycznych i formułowanie rządzących nimi reguł poprzez analizę stosownego materiału leksykalnego.

Metoda indukcyjna uważana jest za efektywniejszą, ponieważ samodzielne docieranie do wiedzy pomaga ją utrwalić.

Prezentując zagadnienia z zakresu wiedzy gramatycznej, możemy wykorzystać następujące techniki:

- samodzielne uzupełnianie reguł gramatycznych na podstawie analizy przedstawionego uprzednio materiału leksykalnego,
- wizualizacja paradygmatów odmiany i składni,
- uzupełnianie tabel z różnymi formami fleksyjnymi,
- tworzenie zdań z rozsypanek słownych,
- uzupełnianie zdań wyrazami w odpowiedniej formie gramatycznej,
- dopisywanie brakujących końcówek,
- przekształcanie zdań (np. z oznajmujących na pytające),
- łączenie ze sobą fragmentów zdań,
- samodzielne kończenie zaczętych zdań,
- ćwiczenia polegające na możliwości wielokrotnego wyboru.

## PRZYKŁADOWE TECHNIKI WPROWADZANIA NOWEGO MATERIAŁU GRAMATYCZNEGO

### Höre die Texte und ergänze die Sätze.

1. Ich helfe zu wenig zu Hause \_\_\_\_\_ das ist ein Problem für meine Mama.
2. Gib das Geld nicht aus, \_\_\_\_\_ spare es!
3. Ich habe Angst, \_\_\_\_\_ meine Eltern werden sicher sauer.
4. Ich habe so viele Ausgaben, \_\_\_\_\_ meine Eltern verstehen das nicht.
5. Ich lerne und bekomme eine Fünf \_\_\_\_\_ ich lerne nicht und bekomme eine Zwei.

Und – **i**, aber – **ale**, oder – **lub**, sondern – **lecz**, denn – **ponieważ** to spójniki zdań współzależnie złożonych. Nie mają one wpływu na szyk \_\_\_\_\_, orzeczenie znajduje się na \_\_\_\_\_ miejscu.

## 7.5. Techniki pracy nad przyswajaniem materiału leksykalnego

Komunikacja językowa nie może obyć się bez znajomości odpowiedniego zasobu słownictwa pozwalającego trafnie nazywać przedmioty z otaczającego nas świata i relacje między nimi oraz proste stany emocjonalne. Proces opanowywania słownictwa jest z natury żmudny i czasochłonny. Należy starać się więc maksymalnie go ułatwić, zrationalizować i uatrakcyjnić. Możemy to osiągnąć, stosując następujące techniki pracy nad utrwaleniem nowego materiału leksykalnego:

- gry skojarzeniowe, kalambury,
- krzyżówki i rebusy,
- łączenie słów z ilustracją,
- sporządzanie tematycznych słowniczków obrazkowych,
- przedstawianie znaczeń za pomocą prostych, schematycznych rysunków,
- sugerowanie znaczeń słów za pomocą języka ciała, mimiki i gestów,
- szukanie rymów i skojarzeń dźwiękowych,
- wyjaśnianie znaczenia nowych słów poprzez wskazanie na przedmioty stanowiące ich rzeczywistą referencję,
- odczytywanie znaczeń słów na podstawie kontekstu,
- przyporządkowywanie polskich znaczeń niemieckim wyrazom, tworząc tym samym minisłowniczek tematyczny,
- kontekstualizacja poprzez tworzenie zdań i wypowiedzi z użyciem nowych słów,

- grupowanie wyrazów według rodzaju gramatycznego, pokrewieństwa znaczeniowego i przynależności do jednego kręgu tematycznego,
- szukanie i łączenie ze sobą słów o znaczeniu zbliżonym lub antonimów,
- grupowanie słów wokół jakiegoś pojęcia przewodniego i sporządzanie asocjogramów,
- eliminowanie słów, które nie pasują znaczeniowo do pozostałych, wymienionych w jednej grupie.

## PRZYKŁADOWE TECHNIKI PRZYSWAJANIA MATERIAŁU LEKSYKALNEGO

### Zadanie 1

Welche Adjektive sind positiv (+) und welche negativ (-)? Trage ein.

1. ( ) fleißig
2. ( ) unpünktlich
3. ( ) klug
4. ( ) streng
5. ( ) dumm
6. ( ) faul
7. ( ) freundlich
8. ( ) sauer

### Zadanie 2

Streiche die Verben durch, die nicht passen.

1. Staub: machen / saugen / putzen
2. das Frühstück: essen / spüren / vorbereiten
3. die Wohnung: aufräumen / waschen / sauber machen
4. das Geschirr: spülen / ausführen / abwaschen

## 7.6. Techniki przyswajania i ćwiczenia poprawnej wymowy

Istotnym elementem całego procesu dydaktycznego w zakresie nauki języka obcego powinno być opanowanie przez uczących się prawidłowej wymowy charakterystycznej dla systemu fonetycznego danego języka. Język niemiecki nasyca trudności przede wszystkim w zakresie wymowy długich i krótkich samogłosek, ponieważ opozycja ta nie występuje w języku polskim, zaś dla Niemczyzny ma znaczenie konstytutywne i znaczeniowotwórcze. Dochodzi do tego opozycja między samogłoskami zamkniętymi i otwartymi oraz dyftongami. Także wymowa spółgłosek i grup spółgłoskowych wymaga systematycznego ćwiczenia. Dodatkową trudność mogą sprawiać utrwalone schematy wymowy angielskiej, choć wiele z nich będzie



można też skutecznie wykorzystać w ćwiczeniu fonetyki nowego języka (choćby w przypadku ng-Laut). Istotnym elementem będzie w tym względzie zapewnienie uczniom kontaktu z żywym językiem niemieckim i osłuchanie się z jego autentycznym brzmieniem.

Pracując nad wyćwiczeniem u uczniów poprawności fonetycznej, mamy do dyspozycji następujące techniki:

- słuchanie nagrań oryginalnych,
- słuchanie pojedynczych wyrazów pogrupowanych według pewnej czytelnej zasady fonetycznej (powtarzająca się głoska, opozycja fonetyczna) i ich wielokrotne powtarzanie,
- słuchanie i powtarzanie dłuższych fraz i zdań,
- powtarzanie łamańców językowych,
- głośnie czytanie,
- zaznaczanie usłyszanego słowa w tekście,
- przyswajanie tekstów piosenek i wspólne śpiewanie,
- identyfikacja długich i krótkich samogłosek w poszczególnych wyrazach na podstawie nagrania,
- proste ćwiczenia o charakterze logopedycznym.

## PRZYKŁADOWE TECHNIKI PRACY NAD POPRAWNOŚCIĄ FONETYCZNĄ

### Zadanie 1

**Höre zu und sprich nach. Achte auf die langen und kurzen Vokale.**

wollen – wohl  
gewonnen – wohnen  
wissen – Wiesen  
bitten – bieten  
Mitte – Miete  
nennen – nehmen  
stellen – stehlen  
alle – Schale

### Zadanie 2

**Höre zu und sprich nach.**

Friedrich Friemann von der Friedrichstraße friert heute schrecklich auf seiner Terrasse.  
Frau Fromm aus Freiburg hat immer viel Freizeit und freut sich seit Freitag auf ihre Freiheit.

## 7.7. Przykładowy scenariusz lekcji

Każda lekcja języka niemieckiego powinna przebiegać według wcześniej przygotowanego scenariusza uwzględniającego cele komunikacyjne i leksykalno-gramatyczne, które należy zrealizować na danej lekcji, niezbędne do tego pomoce dydaktyczne, formy pracy i szczegółowy przebieg lekcji. Warto zadbać o to, by podczas lekcji były ćwiczone różne

sprawności komunikacyjne receptywne i produktywne. Jeżeli zatem zaczynamy lekcję od pracy nad tekstem słuchanym lub czytany, to warto potem ćwiczyć umiejętność mówienia lub pisania. Można także wprowadzać elementy innych kompetencji językowych, z należnym uwzględnieniem umiejętności przetwarzania tekstu.

Scenariusz powinien być przygotowany wg następującego wzoru:

**Temat lekcji:** Keiner versteht mich<sup>7</sup>

**Cele komunikacyjne:**

Rozumienie tekstu ze słuchu, opisywanie czynności życia codziennego, uzyskiwanie i przekazywanie informacji, udzielanie prostych wyjaśnień, przedstawianie faktów, wyrażanie opinii własnych i innych osób.

**Cele leksykalno-gramatyczne:**

Opanowanie słownictwa związanego z obowiązkami domowymi i struktury składniowej zdania współrzędnie złożonego.

**Pomoce dydaktyczne:**

podręcznik i ćwiczenia, płyta i odtwarzacz CD

**Formy socjalne:**

praca indywidualna, praca w parach, praca z całą klasą

### Przebieg lekcji

**Wprowadzenie**

Po omówieniu pracy domowej uczniowie zapoznają się z tematem i próbują ustalić na jego podstawie, jakiej tematyce będzie poświęcona lekcja. Potem dowiadują się od nauczyciela, jakie umiejętności zdobędą w jej trakcie.

**Prezentacja nowego materiału i praca nad nim**

1. Uczniowie zapoznają się z treścią zadania 1a. Należy najpierw skontrolować znajomość zwrotów podanych w zadaniu. Jeśli uczniowie nie znają ich znaczenia, należy ich naprowadzić drogą skojarzeń ze znanymi już słowami lub – jeśli nauczyciel uzna za stosowne – podać odpowiednie znaczenia.
2. Po takim przygotowaniu uczniowie słuchają nagrania. W trakcie słuchania mogą robić notatki. Po wysłuchaniu rozwiązują zadanie 1a i ćwiczenie 1 z zeszytu ćwiczeń.
3. Uczniowie wypełniają w zeszytach miniankiety dotyczącą najczęstszych powodów ich konfliktów z rodzicami (zadanie 1b) i porównują wyniki w klasie.
4. Przed wysłuchaniem nagrania uczniowie zapoznają się z treścią zadania 2. Po wysłuchaniu nagrania rozwiązują je. Materiał utrwalają, wykonując ćwiczenia 3, 4 i 5 z zeszytu ćwiczeń.

<sup>7</sup> Scenariusz opracowano na podstawie rozdziału 4.3 pierwszej części podręcznika FOKUS (WSiP 2015).



5. Po ponownym wysłuchaniu nagrania uczniowie wspólnie z nauczycielem analizują strukturę syntaktyczną zdań współrzędnie złożonych, po czym zapoznają się z regułą gramatyczną.
6. Nowo poznany materiał gramatyczny utrwalamy, rozwiązując zadanie 3 i wykonując ćwiczenia 6 i 8 z zeszytu ćwiczeń.

### Ćwiczenia utrwalające nowy materiał

1. Uczniowie utrwalają nowo poznane słownictwo poprzez jego korelację z materiałem graficznym (zadanie 4).
2. Na podstawie wysłuchanych tekstów (zadanie 5) i wzoru podanego w zadaniu 6 uczniowie ćwiczą w parach dialogi z wykorzystaniem słownictwa i struktur poznanych na lekcji. Ćwiczą tym samym sprawność mówienia.

### Objaśnienie pracy domowej

1. Jako pracę domową można wykorzystać ćwiczenie 7 z zeszytu ćwiczeń utrwalające konstrukcje syntaktyczne, nad którymi uczniowie pracowali na lekcji, oraz ćwiczenia 9 i 10 odnoszące się do nowego materiału leksykalnego.
2. Jako posumowanie lekcji uczniowie dokonują jej ewaluacji, mówiąc, czego się na niej nauczyli.

## 7.8. Strategie uczenia się

Indywidualne cechy uczniów mają niewątpliwie wpływ na sukces bądź niepowodzenie w nauce języka obcego. Z jednej więc strony nauczyciel powinien zwracać baczniejszą uwagę na predyspozycje uczących się, różnicując swoje postępowanie dydaktyczne w zależności od możliwości i preferencji uczniów, z drugiej zaś oni sami powinni dążyć do opanowania optymalnych dla nich strategii uczenia się. *Europejski system opisu kształcenia językowego* kładzie na to duży nacisk, akcentując potrzebę wprowadzenia do zestawu kompetencji ogólnych ucznia nowego elementu, jaki powinna być tzw. kompetencja uczenia się (*learning to learn*)<sup>8</sup>. Wiąże się to także z tym, że skoro nauczanie na etapie edukacyjnym, do którego odnosi się niniejszy program, ma przygotowywać młodych ludzi do sprawnego funkcjonowania w toku studiów wyższych i przyszłej pracy zawodowej, to należy wyposażyć ich w takie kompetencje, które pozwolą im w przyszłości bez trudu dopasowywać stan swojej wiedzy do aktualnych potrzeb, także bez pomocy nauczyciela. Niezbędna jest w tym kontekście sama umiejętność zdobywania wiedzy, wyszukiwania i gromadzenia informacji oraz generowania sprawności odpowiadających określo-

nym potrzebom niemożliwym do przewidzenia na etapie nauki szkolnej. Nie sposób bowiem od razu nauczyć się wszystkiego, co może kiedyś okazać się przydatne. Z tego punktu widzenia kompetencja w zakresie samodzielnego uczenia się może niejednokrotnie okazać się cenniejsza niż konkretna wiedza zdobyta w toku nauczania na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej. Dlatego też jest niezwykle ważne, by rozwijać u uczniów umiejętność samodzielnego uczenia się, definiowania i rozwijania własnego stylu nauki oraz systematycznego treningu indywidualnych strategii w tym względzie.

Podstawowe techniki samodzielnego uczenia się, z którymi warto zapoznać ucznia i samemu aktywnie z nich korzystać, to:

- zapamiętywanie słownictwa na zasadzie skojarzeń,
- szukanie rymów i analogii dźwiękowych,
- łączenie słów w pary według sensownego i czytelnego kryterium,
- tworzenie asocjogramów,
- graficzne przedstawianie znaczeń,
- wizualizacja istotnych treści poprzez stosowanie wyróżników graficznych,
- zapisywanie nowych słów i fraz na małych kartkach i umieszczanie ich w widocznym miejscu, np. nad biurkiem lub łóżkiem,
- sporządzanie tabel porządkujących podstawowe paradygmaty fleksyjne,
- tworzenie słowniczka,
- sporządzanie map korzyści,
- techniki kompensacyjne, takie jak zgadywanie, czy umiejętność wykorzystywania mowy ciała.

W przypadku nauki trzeciego języka (pierwszym jest język ojczysty), bardzo pomocną strategią okaże się umiejętne wykorzystywanie wiedzy zdobytej w trakcie nauki drugiego języka, zazwyczaj angielskiego. Strategia będzie pomocna zwłaszcza w przypadku kształtowania sprawności rozumienia tekstu czytanego, zapamiętywania słownictwa i przyswajania wiedzy gramatycznej, choć należy zawsze pamiętać o niebezpieczeństwie niepoprawnych skojarzeń (*falsche Freunde*).

## 7.9. Praca z Portfolio językowym

Istotnym elementem stymulującym rozwój strategii samodzielnego uczenia się i autorefleksję ucznia nad tym procesem jest niewątpliwie *Europejskie portfolio językowe*.<sup>9</sup> Jest ono bowiem – na wzór portfolio artystycznego – osobistym dokumentem uczącego się, dzięki któremu może on zaprezentować swoje umiejętności językowe

<sup>8</sup> Por.: Hanna Komorowska *Europejski system opisu kształcenia językowego w pracy nauczyciela*, w: *Języki obce w szkole* 6/2003, s. 78.

<sup>9</sup> Jesienią 2006 ukazało się *Europejskie portfolio językowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów* pod redakcją Mirosława Pawlaka (nr akredytacji Rady Europy 76.2006).

i doświadczenia międzykulturowe z różnych okresów nauki języków obcych. Ma ono z założenia przyczynić się do poznania siebie jako osoby uczącej się, zdobycia wiary we własne możliwości, stopniowego opanowania umiejętności oceny swoich postępów w poznawaniu języków i kultur, refleksji nad własnymi sposobami uczenia się, zdobycia samodzielności w nauce języków oraz zdolności świadomego doskonalenia kompetencji językowej, komunikacyjnej, międzykulturowej i różnokulturowej. W założeniu powinno służyć właścicielowi jako dokument poświadczający nie tylko kompetencje językowe, lecz także historię ich zdobywania oraz indywidualny profil językowy posiadacza *Portfolio*. Należy uczulić uczniów na istotne znaczenie, jakie ten dokument może mieć w przyszłości, np. podczas ubiegania się o pracę, przyjęcie na studia na zagranicznym uniwersytecie itp. Każde *Europejskie Portfolio Językowe* składa się z trzech ściśle powiązanych ze sobą części: *Paszportu Językowego*, *Biografii Językowej* i *Dossier*.

*Paszport Językowy* prezentuje profil językowy oraz bilans doświadczeń międzykulturowych jego posiadacza. Dzięki zunifikowanej formie dokument ten jest rozpoznawany na terenie całej Europy. Zawiera informacje o Radzie Europy i paszporcie, dane właściciela, jego portret językowy, tabelę samooceny oraz informacje dotyczące długości procesu uczenia się języka i jego przebiegu.

*Biografia językowa* to osobisty zapis wydarzeń związanych z nauką języków i równie osobista refleksja ucznia na temat własnych strategii uczenia się oraz potrzeb i celów nauki. Zawiera ona informacje na temat codziennych i okazjonalnych kontaktów z żywym językiem obcym, korespondencji i kontaktów w tym języku, wyjazdów i poczynionych w ich czasie obserwacji językowych i kulturoznawczych oraz opis własnego stylu uczenia się języków obcych i wykorzystywanych w tym celu środków.

*Dossier* toteczka zawierająca wybór prac i dokumentów właściciela *Portfolio*. To w niej uczeń gromadzi swoje najlepsze prace, dyplomy, zaświadczenia o udziale w konkursach, wymianie międzyszkolnej, projektach, kursach językowych, wycieczkach, podróżach, pracy wakacyjnej za granicą itd.

Istotne jest przy tym, że to sam uczeń decyduje o treści swojego *Portfolio*. Rola nauczyciela ograniczona jest jedynie do zaprezentowania mu możliwości, jakie daje ten sposób opisu procesu uczenia się i w jaki sposób uczeń może je wykorzystać (w razie konieczności zmiany szkoły i wykazania własnych kompetencji językowych, podczas ubiegania się o przyjęcie na studia na zagranicznych uczelniach, przy staraniu się o zatrudnienie, kiedy pracodawcę interesuje nie tylko stopień zaawansowania kompetencji językowych, lecz także indywidualny profil językowy kandydata itd.). Warto z tego względu tak sterować procesem nauczania, by stworzyć uczącym się jak

najlepsze warunki do indywidualnej pracy nad kompletowaniem własnego *Dossier językowego* poprzez:

- przygotowywanie i realizację projektów językowych i realioznawczych,
- umożliwianie uczniom autentycznych kontaktów z żywym językiem, np. poprzez udział w wymianie międzyszkolnej lub – w miarę możliwości – zapraszanie zagranicznych gości na zajęcia,
- organizowanie i uczestniczenie w imprezach o charakterze międzynarodowym: wystawach, targach, spotkaniach z autorami,
- informowanie o aktualnych wydarzeniach w krajach niemieckojęzycznych i zachęcanie do samodzielnego ich śledzenia,
- pomoc i doradztwo w zakresie pozaszkolnych form edukacji, np. kursów językowych za granicą,
- zapewnianie dostępu do materiałów multimedialnych, filmów i prasy niemieckojęzycznej.

## PRZYKŁADOWY PROJEKT DO WYKORZYSTANIA W PORTFOLIO JĘZYKOWYM

**Eure Klasse soll einen 3- oder 4-tägigen Ausflug nach Berlin machen. Bereitet in Gruppen Aufenthaltsprogramme vor. Benutzt Tipps und Informationen aus Reiseführern und dem Internet. Recherchiert z. B. unter:**

[www.berlin.de](http://www.berlin.de)

[www.berlin-tourist-information.de/deutsch/zielgruppe/d\\_zg\\_junge-leute.php](http://www.berlin-tourist-information.de/deutsch/zielgruppe/d_zg_junge-leute.php)

[www.gotoberlin.de](http://www.gotoberlin.de)

[www.wochenende-in-berlin.de](http://www.wochenende-in-berlin.de)

**Stellt eure Projekte als eine multimediale Präsentation oder ein Reiseprospekt dar.**

## 8. Ocenianie osiągnięć uczniów

### 8.1. Uwagi ogólne

Ocenianie postępów w nauce jest nieodłącznym i bardzo istotnym elementem całego procesu edukacji szkolnej. Ważne jest, by odbywało się ono według jasnych i z góry ustalonych kryteriów. Powinny one być sformułowane w sposób czytelny dla wszystkich uczestników procesu edukacyjnego, a obiektywność ocen nie powinna budzić wątpliwości. Niezbędnym czynnikiem kształtującym

bezstronność i porównywalność ocen i kryteriów pomiędzy poszczególnymi przedmiotami jest dobrze opracowany wewnątrzszkolny system oceniania. Istotnym elementem oceniania jest jego systematyczność oraz nastawienie na ewaluację bieżących osiągnięć ucznia, jak i kontrolę okresową obejmującą większy zakres materiału.

Ocenianie uczniów nie powinno mieć charakteru negatywnego, tzn. nie powinno się dążyć do wykazania im niewiedzy, lecz umożliwić zaprezentowanie tego, co już potrafią (*can do statements*). Testy i zadania sprawdzające powinny być skonstruowane tak, by odzwierciedlać umiejętność komunikatywnego posługiwania się językiem w ramach ustalonej skali biegłości.

Elementem nie do przecenienia jest wreszcie zachęcanie uczniów do aktywnej samooceny i stwarzanie im realnych możliwości jej dokonywania.

Dodatkowym problemem wiążącym się z procedurą oceniania jest kwestia oceny realnych umiejętności osób ze stwierdzonymi problemami dyslektycznymi, które według najnowszych badań dotyczą około 10–15% populacji.

## 8.2. Ocenianie osiągnięcia uczniów w zakresie poszczególnych sprawności językowych

### Standardowe techniki sprawdzania umiejętności słuchania ze zrozumieniem:

- zadania zamknięte typu prawda – fałsz,
- test wielokrotnego wyboru,
- dopasowywanie wypowiedzi do ich autorów,
- parafrazowanie wypowiedzi,
- porządkowanie kolejności zdarzeń na podstawie usłyszanego tekstu,
- dopasowywanie pytań do podanych odpowiedzi,
- kończenie rozpoczętych wypowiedzi zgodnie z treścią wysłuchanego tekstu.

### PRZYKŁADOWE ZADANIA SPRAWDZAJĄCE OPANOWANIE SPRAWNOŚCI SŁUCHANIA

#### Zadanie 1

##### Höre zu und kreuze an.

*Tekst do słuchania:*

Wir begrüßen unsere heutigen Kandidaten im Studio: mit Nummer 1 Viki Brauer, 16 Jahre alt, aus Berlin;

mit Nummer 2 Georg Winkelmann, 14 Jahre alt, aus Hamburg;

Nummer 3 ist Sven Birkenwald, 17 Jahre alt, aus Düsseldorf;

Nummer 4 Bianka Wille, 15 Jahre alt, aus Stuttgart; und mit Nummer 5 Dorris Wipke, 13 Jahre alt, aus Rostock.

| Name             | Alter |
|------------------|-------|
| Viki Bauer       | a) 17 |
|                  | b) 16 |
|                  | c) 18 |
| Georg Winkelmann | a) 13 |
|                  | b) 17 |
|                  | c) 14 |
| Sven Birkenwald  | a) 19 |
|                  | b) 14 |
|                  | c) 17 |
| Bianka Wille     | a) 15 |
|                  | b) 14 |
|                  | c) 13 |
| Dorris Wipke     | a) 16 |
|                  | b) 13 |
|                  | c) 12 |

#### Zadanie 2

##### Höre das Gespräch von Milo und David. Ergänze in den folgenden Sätzen die fehlenden Namen.

*Tekst do słuchania:*

- Hi, Milo! Wie geht's?
- Dumme Frage! Morgen ist doch wieder Schule. Du weißt doch, wie es mir wohl gehen kann.
- Aber wieso? Ist denn die Schule so schlimm?
- Und wie! Schule ist doch eigentlich nur Stress oder Langeweile. Ich hasse das!
- Übertreibst du nicht ein bisschen? Ist da wirklich nichts, was dir gefällt und Spaß macht?
- Spaß in der Schule? David, das ist doch wohl nicht dein Ernst!
- Doch, doch. Ich mag vieles in meiner Schule. Meine Kumpel sind toll, einige Lehrer finde ich auch in Ordnung. Es ist immer was los. Langweilig ist es, wenn ich zu Hause sitze und nichts mache. Mensch! Denk positiv!
- Seit wann bist du denn so ein Enthusiast?
- Seitdem ich positiv denke.

- (1) \_\_\_\_\_ hat schlechte Laune.  
 (2) \_\_\_\_\_ mag seine Schule nicht.  
 (3) \_\_\_\_\_ hat tolle Kumpels.  
 Für (4) \_\_\_\_\_ ist die Schule stressig.  
 (5) \_\_\_\_\_ sich oft zu Hause.  
 (6) \_\_\_\_\_ denkt positiv.

### Standardowe techniki sprawdzania umiejętności mówienia:

- wypowiedź na podstawie materiału graficznego,
- odgrywanie scenek ukierunkowane na udzielanie i uzyskiwanie informacji,
- prezentowanie przygotowanego wcześniej materiału,
- rozmowa sterowana o charakterze mediacyjnym.
- relacjonowanie wydarzeń na podstawie usłyszanego lub przeczytanego wcześniej tekstu.

### Przykładowe zadanie sprawdzające opanowanie sprawności mówienia:

W czasie wymiany między waszymi szkołami mieszkasz u rodziny niemieckiej. Przy kolacji zapytano cię o twoich rodziców, rodzeństwo, krewnych. Powiedz:

- czym zajmują się twoi rodzice i rodzeństwo,
- czy masz zwierzęta, a jeżeli tak, to jakie,
- gdzie mieszkają twoi krewni i czym się zajmują.

### Standardowe techniki sprawdzające umiejętność czytania ze zrozumieniem:

- zadania zamknięte typu prawda – fałsz,
- dopasowywanie odpowiedniego tytułu (spośród trzech podanych) do przeczytanego tekstu,
- przyporządkowywanie śródtytułów poszczególnym częściom tekstu,
- zaznaczanie informacji zawartych w tekście,
- ustalenie kolejności fragmentów tekstu,
- uzupełnianie tekstu z lukami,
- test wielokrotnego wyboru,
- parafrazowanie fragmentów tekstu,
- uzupełnianie wywiadu pytaniami, które pasują do kontekstu podanych odpowiedzi,
- wskazywanie miejsca w tekście, z którego pochodzi dana informacja.

## PRZYKŁADOWE ZADANIA SPRAWDZAJĄCE OPANOWANIE SPRAWNOŚCI CZYTANIA

### Zadanie 1

**Lies den Text. Markiere, welche Informationen richtig, und welche falsch sind.**

Die deutschen Jugendlichen treiben zu wenig Sport – sagen die Forscher von der Stiftung *fit for life*. Über 38 %

der Teenager machen Sport nur in der Schule, weil sie das einfach müssen. Nur 21 % Jungen und Mädchen im Alter von 12 bis 16 Jahren treiben Sport in ihrer Freizeit. Dazu kommen oft ungesunde Ernährung, vor allem Fast Food und Getränke mit viel Zucker, und stundenlanges Sitzen vor dem Fernseher oder dem Computer. Die Folgen sind alarmierend: 35 % der deutschen Jugendlichen sind zu dick, weitere 25 % haben andere gesundheitliche Probleme, die mit falscher Ernährung und zu wenig Bewegung verbunden sind.

|                                                               | richtig | falsch |
|---------------------------------------------------------------|---------|--------|
| 1. Fast 40 % der Schüler machen Sport nur im Sportunterricht. |         |        |
| 2. Über 21 % der Teenager treiben Sport als ihr Hobby.        |         |        |
| 3. Viele Jugendliche essen nicht gesund.                      |         |        |
| 4. Die deutschen Teenager sehen wenig fern.                   |         |        |
| 5. Über 30 % der Jugendlichen sind zu dick.                   |         |        |
| 6. 25 % der deutschen Schüler sitzen zu viel.                 |         |        |

### Zadanie 2

**Lies die Pressenachrichten und ordne ihnen die entsprechenden Schlagzeilen zu.**

**Immer mehr Mobbing in der Schule  
 Junge Neonazis setzen Asylantenheim in Brand  
 16-Jähriger sticht tödlich mit dem Messer  
 Große Anti-Gewalt-Demo in Berlin  
 Junges Mädchen aus der S-Bahn geworfen**

Hamburg, 18 Uhr: Zwei betrunkene Jugendliche werfen ein 16-jähriges Mädchen in der Nähe von S-Bahnhof Hamburg-Bergedorf aus dem fahrenden Zug raus. Das Opfer liegt mit schweren Körperverletzungen auf der Intensiv-Station der Zelle-Klinik. Seinen Zustand bezeichnen die Ärzte als schwer.

Die Nacht vom Dienstag auf Mittwoch: Einige Skinheads setzen das Asylantenheim im sächsischen Hoyerswerda in Brand. Im Haus leben über 100 Flüchtlinge aus Tschetschenien, darunter viele Familien mit Kindern. Die Feuerwehr kann zum Glück alle aus dem brennenden Haus retten.

Dienstag, den 2. April: Ein 14-jähriger Junge aus Berlin-Karlhorst wird von seinem zwei Jahre älteren Schulkol-



legen mit einem Messer getötet. Er habe ihn schon seit Langem durch seine Angeberei gestört – sagt der minderjährige Täter vor der Polizei aus.

Für den kommenden Sonntag um 17 Uhr ist an der Berliner Siegessäule eine große Kundgebung gegen die Gewalt geplant. Nach den letzten Gewaltakten in ganz Deutschland haben alle Bürger die Pflicht, gegen diese zunehmende Grausamkeit- und Untoleranzwelle zu protestieren – sagt der regierende Bürgermeister von Berlin.

Schulpsychologen und Lehrer schlagen Alarm. An den deutschen Schulen kommt es immer häufiger zu Gewaltanwendung. Laut Umfragen haben über 45 % Jugendliche zwischen 10 und 18 Jahren Schulgewalt am eigenen Leib erlebt. Es handelt sich meistens um physische und psychische Schikanen gegenüber den Jüngeren und Schwächeren, sowie Gelderpressung.

#### Standardowe techniki sprawdzające opanowanie sprawności pisania:

- tworzenie tekstu na podstawie historyjki obrazkowej,
- tworzenie tekstu na podstawie słów-kluczy,
- pisemne relacjonowanie zdarzeń według przedstawionego planu,
- pisanie tekstów użytkowych na podany temat,
- kończenie rozpoczętych tekstów.

### PRZYKŁADOWE ZADANIE SPRAWDZAJĄCE OPANOWANIE SPRAWNOŚCI PISANIA

**Wróciłeś z obozu językowego w Austrii.  
Na podstawie podanego planu dnia napisz e-mail do znajomych w Niemczech i opisz, jak spędzałeś czas.**

- 8.00 Uhr: Frühstück
- 9.30–11.00: Deutschunterricht in Gruppen
- 11.00–13.00: Freizeit – Benutzung der Sportanlage / Fahrräder / Bibliothek / des Computerraums
- 13.15 Uhr: Mittagessen
- 14.30–16.00: Sprachprojekte in Gruppen
- 16.15–18.30: Freizeit – Stadtbesichtigung / Freibad mit Strand / Fußball
- 19.00 Uhr: Abendessen
- 20.00–22.00: Abendprogramm mit Tanz und Musik
- Ab 22.00: Nachtruhe

### 8.3. Ocenianie uczniów z problemami dyslektycznymi

Ocena uczniów ze zdiagnozowanymi problemami dyslektycznymi wymaga odrębnego podejścia i zastosowania specyficznych kryteriów. Ogólne zasady są następujące:

- indywidualne traktowanie ucznia dyslektycznego i stawianie mu wymagań stosownie do jego możliwości,
- ocenianie ucznia na podstawie jego wypowiedzi ustnych,
- ocenianie prac pisemnych z pominięciem błędów ortograficznych,
- umożliwienie uczniowi kilkakrotnego wysłuchania nagrania lub przeczytania tekstu,
- egzekwowanie od ucznia zadań przygotowanych bądź samodzielnie rozwiązanych w domu,
- umożliwienie uczniom korzystania z komputera przy wykonywaniu zadań pisemnych.

### 8.4. Samoocena ucznia

Stymulowanie uczniów do ciągłej refleksji nad przebiegiem i skutecznością procesu uczenia się stanowi integralny element nowoczesnej dydaktyki języków obcych. Umiejętność konstruktywnej samooceny rozwija u uczniów poczucie własnej podmiotowości, a dostrzeganie własnych niedociągnięć i braków motywuje dodatkowo do bardziej wyłożonej pracy. Pozwala to na osiągnięcie lepszych wyników końcowych niż przy stosowaniu jedynie zewnętrznych procedur oceniania ze strony nauczyciela.

Dlatego należy zadbać o dostarczenie uczącym się odpowiednich materiałów umożliwiających im sprawną samoocenę, przede wszystkim testów opatrzonych kluczem i opisem skali oceniania. Pozwolą one lepiej usystematyzować i pogłębić zdobytą wiedzę, a tym samym efektywniej przygotować się do testów sprawdzanych przez nauczyciela.

Po zakończeniu każdej większej partii materiału warto też posłużyć się ankietami ewaluacyjnymi skonstruowanymi wg kryterium „już umiem” (*can do statement*). Na początku każdego etapu nauki należy zawsze podać uczniom przewidywane cele poznawcze i umiejętności, jakie nabędą w najbliższym czasie, np.

#### W tym rozdziale nauczysz się:

- wymieniać nazwy członków rodziny,
- podawać nazwy zawodów,
- opisywać cechy charakteru,
- opowiadać o zainteresowaniach,
- opowiadać o obowiązkach dnia codziennego,
- opowiadać o problemach w rodzinie i sposobach ich rozwiązywania.



**Przed egzaminem maturalnym przećwiczysz:**

- stosowanie środków językowych,
- pisanie e-maila,
- opisywanie ilustracji,
- rozmowę z odgrywaniem roli.

**PRZYKŁADOWA ANKIETA EWALUACYJNA UCZNIA**

| Umiem                                           | Dobrze | Średnio | Słabo |
|-------------------------------------------------|--------|---------|-------|
| powitać kogoś                                   |        |         |       |
| pożegnać się                                    |        |         |       |
| zapytać o samopoczucie                          |        |         |       |
| odpowiedzieć, gdy ktoś mnie pyta o samopoczucie |        |         |       |
| przedstawić się, podając imię i nazwisko        |        |         |       |
| zapytać kogoś o imię i nazwisko                 |        |         |       |
| podać swój wiek                                 |        |         |       |
| zapytać kogoś o wiek                            |        |         |       |
| powiedzieć, skąd pochodzę                       |        |         |       |
| zapytać o pochodzenie                           |        |         |       |
| podać adres i numer telefonu                    |        |         |       |
| zapytać o adres i numer telefonu                |        |         |       |
| powiedzieć, że czegoś nie rozumiem              |        |         |       |
| poprosić o powtórzenie                          |        |         |       |

**PRZYKŁADOWY TEST SAMOOCENY UCZNIA**

**1. Höre das Gespräch und kreuze an, wen die folgenden Angaben betreffen.**

Posłuchaj rozmowy i zaznacz, do kogo odnoszą się poniższe informacje.

Tekst do słuchania:

- In der heutigen Folge von „Teenpower“ begrüße ich zwei erste Kandidaten: Herrn Manfred Bächler und Sven Breitingner.

- Woher kommen Sie, Herr Bächler?
- Ich komme aus der Schweiz. Ich wohne jetzt aber in Österreich, in Wien.
- Und wie alt sind Sie?
- Ich bin 43 Jahre alt.
- Und du Sven, kommst du aus Deutschland?
- Ja, aus Berlin.
- Und wie alt bist du?
- 17.

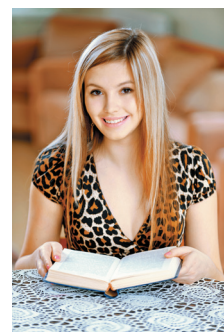
|     | Herr Bächler | Sven |                                      |
|-----|--------------|------|--------------------------------------|
| 1.  |              |      | kommt aus Deutschland.               |
| 2.  |              |      | wohnt in Österreich.                 |
| 3.  |              |      | ist 17 Jahre alt.                    |
| 4.  |              |      | wohnt in Wien.                       |
| 5.  |              |      | kommt aus Berlin.                    |
| 6.  |              |      | ist 43 Jahre alt.                    |
| 7.  |              |      | kommt aus der Schweiz.               |
| 8.  |              |      | heißt mit dem Nachnamen Breitingner. |
| 9.  |              |      | kommt nicht aus Deutschland.         |
| 10. |              |      | wohnt nicht in Wien.                 |

10 Punkte

**2. Lies den Text und ergänze Tanjas Internetprofil.**

Przeczytaj tekst i uzupełnij dane w profilu internetowym Tanji.

Hi Leute, ich heiße Tanja Brauer und bin 17 Jahre alt. Ich suche Leute zum Chatten und Diskutieren. Ich interessiere mich für Sport und Musik. Ich wohne in München und spreche Englisch und Italienisch. Deutsch natürlich auch: -) Meine ...



Fot.: BestPhotoStudio/Shutterstock.com

|          |  |
|----------|--|
| Vorname  |  |
| Nachname |  |
| Alter    |  |
| Stadt    |  |
| Sprachen |  |

5 Punkte

### 3. Bilde Fragen zu den angegebenen Sätzen.

Utwórz pytania do podanych zdań.

1. \_\_\_\_\_  
Ich komme nicht aus der Schweiz.
2. \_\_\_\_\_  
Ich heiße nicht Weber.
3. \_\_\_\_\_  
Ich spreche sehr gut Deutsch.
4. \_\_\_\_\_  
Danke. Es geht.
5. \_\_\_\_\_  
43 56 72 12.

5 Punkte

### 4. Was sagst du, wenn ...? Schreibe.

Co powiesz, kiedy...? Napisz.

1. Nie wiesz, jak zapisać jakieś słowo lub nazwisko.  
\_\_\_\_\_
2. Nie rozumiesz tego, co ktoś mówi.  
\_\_\_\_\_
3. Chcesz poprosić o powtórzenie tego, co ktoś powiedział.  
\_\_\_\_\_
4. Chcesz powiedzieć, że jest ci przykro.  
\_\_\_\_\_
5. Cieszysz się, że kogoś poznałeś / poznałeś.  
\_\_\_\_\_

5 Punkte

### 5. Bilde Sätze aus dem angegebenen Wortmaterial.

Utwórz zdania z rozsypanek wyrazowych.

1. kommen, nicht, Italien, aus, Spanien, ich, sondern, aus  
\_\_\_\_\_

2. sein, wie, dein Nachname?  
\_\_\_\_\_

3. wohnen, München, sondern, er, Berlin, in, in, nicht  
\_\_\_\_\_

4. Deutschland, kommen, er, aus?  
\_\_\_\_\_

5. sprechen, Sie, Deutsch?  
\_\_\_\_\_

5 Punkte

Sprawdź rozwiązania z kluczem, który znajdziesz na końcu książki.

Mogłaś / Mogłeś otrzymać łącznie 30 punktów. Sprawdź swój wynik:

0–15 niedostateczny

15–17 dopuszczający

18–22 dostateczny

23–26 dobry

27–30 bardzo dobry

## 8.5. Wewnątrzszkolny system oceniania

Ważnym elementem sprzyjającym obiektywizacji stosowanego przez nauczyciela systemu oceniania osiągnięć ucznia powinien być wewnątrzszkolny system oceniania ustalany przez całą radę pedagogiczną danej szkoły w porozumieniu z rodzicami i uczniami oraz przy zachowaniu zasady pełnej jawności przyjętych kryteriów. Warto przy tym pamiętać o konieczności indywidualnego różnicowania ocen w zależności od uzdolnień i ogólnej postawy ucznia, uwzględniającej takie jego cechy, jak sumienność, punktualność, pracowitość, umiejętność pracy w grupie itp.

Szczegółowa prezentacja kryteriów, na podstawie których powinny być określone tego typu systemy oceniania, nie może być przedmiotem rozważań w niniejszym Programie nauczania, ponieważ wykraczałaby poza jego merytoryczne ramy. Aspekt ten wymaga oddzielnego i wnikliwego przedstawienia. Wspominam o nim w ramach prezentowanego programu, żeby podkreślić wagę zagadnienia i jego waloru wychowawczego.

## 9. Bibliografia

- Europejski system opisu kształcenia językowego: nauczanie, uczenie się, ocenianie*, Warszawa 2003
- Europejskie portfolio językowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów*, Warszawa 2006
- Głowacka, B. *Europejskie portfolio językowe – dlaczego warto*, w: *Języki Obce w Szkole* 6/2003, s.111–114
- Iluk, J. *Erzieherische Ziele aus der Sicht neuerer internationaler Fremdsprachencurricula*, w: *Deutsch als Fremdsprache* 1/2000, s. 41–47
- Komorowska, H. *Metodyka nauczania języków obcych*, WSiP, Warszawa 1999
- Komorowska, H. *Europejski system opisu kształcenia językowego w pracy nauczyciela*, w: *Języki obce w szkole* 6/2003
- Komorowska, H. *Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego: kontrola – ocena – testowanie*, Fraszka edukacyjna, Warszawa 2002
- Myczko, K. *Curriculare Konzeptionen für den Deutschunterricht an den polnischen Schulen*, w: *Deutsch und Auslandsgermanistik in Mitteleuropa. Geschichte – Stand – Ausblicke*. Warszawa 1998, s. 421–431
- Myczko, K. *Wybrane aspekty oceny i samooceny w nauczaniu języków obcych*, w: *Neofilolog* 18, Poznań 1999, s. 34–40
- Nauczanie języków obcych w zreformowanej szkole: praca zbiorowa pod red. Hanny Komorowskiej*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2000
- Neuner, G., Hufeisen, B. *Tertiärsprachen lehren und lernen. Beispiel Deutsch nach Englisch* (unter Mitarbeit von Ute Koithan, Anta Kursiša und Nicole Marx), Darmstadt 2001
- Obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli* (DzU z 2013 r. poz. 1207)
- Paluszyński, B. *Nauczanie języków obcych w europejskich systemach edukacyjnych na przełomie II i III tysiąclecia*, w: *Języki Obce w Szkole*, numer specjalny *My w Europie* 6/2003, s. 85–95
- Pfeiffer, W. *Nauka języków obcych. Od praktyki do praktyki*, Wagros, Poznań 2001
- Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego, opublikowana jako załącznik nr 4 do *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół* (DzU, Warszawa, 30 sierpnia 2012)
- Raport Ośrodka Rozwoju Edukacji *Powszechność nauczania języków obcych w roku szkolnym 2011/2012*, opr. Anna Braunek, Warszawa 2013
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych* (DzU Nr 15, poz. 142, z późniejszymi zmianami) oraz *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 marca 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych* (DzU Nr 54, poz. 442)
- Stasiak, H. *Portfolio – paszport językowy – jeden z elementów autonomii w procesie uczenia się języków obcych*, w: *Języki Obce w Szkole*, 5/2001, s. 3–7
- Stasiak, H. *Wybrane psychodydaktyczne uwarunkowania uczenia się i nauczania języków obcych*, Wydawnictwo UG, Gdańsk 1992